

Zimmerwald

- Z. HÖGLUND:** Till hjältarnas minne.
A. HÄMPE: Jordbrukskooperation.
C. N. CARLESON: Författningskompromissen.
LENIN: Den proletära revolutionen och Kaufsky.
O. DALQVIST: Ett socialistiskt dokument från 13:de århundradet.
J. KNIEF: Ententen och den tyska arbetarklassen.
JOHN REED: Eugene Debs — fredskämpan.
ANTON PANNEKOEK: Bolsjevism och demokrati.
C. N. CARLESON: Ett äreminne över Karl Marx.
Karl XI — en bolsjevistisk föregångsman.
Debs, Roosevelt och Kaiser.
Arbetsköpare — ej arbetsgivare.
Bokrecensioner, Tidskriftsrevy m. m.

NUMMER 1 . 1919 . FRAMS FÖRLAG

Pris 1 kr.

Zimmerwald

TILL HJÄLTARNAS MINNE
AV Z. HÖGLUND

Rosa Luxemburg.

Karl Liebknecht.

Budskapet om Karl Liebknechts och Rosa Luxemburgs tragiska död har självfallet hos alla revolutionära socialister och långt utanför deras kretsar väckt djup sorg och smärta. Icke blott därför att dessa kamrater ej längre tillhör de levande, att de så plötsligt fallit ur de internationella kämparnas krets. Nej, därpå var vi dock beredda, ty de hade själva frivilligt ställt sig för sin

sak i främsta ledet, där död och fara hotade, och vi visste alltför väl liksom de själva att deras liv varje dag stod på spel. Säger icke redan *Eddan*:

”Lång levnad ej ligger för hövdingen
ty väldiga strider stunda.”

Icke av vidskeplig vördnad för livet till varje pris beklagar vi våra vänners död. Livet är det högsta, det heligaste — förkunnar visserligen ”humanisterna”. Men det är en fadd och enfaldig lära. Jag finner intet stort och skönt i oxens eller svinets liv, icke heller hos de människor, som blott genom en tillfällig naturens nyck råkat att till utseendet skilja sig från dessa djurarter. Livet är i sig själv varken ont eller gott, varken högt eller lågt — blott det innehåll, varmed det fylles, kan ge det något värde. Människooxen kan jag inte vörda och älska; blott den tänkande och kämpande människan, människoanden, är något högt och heligt. Men även beträffande sådana människor ges det värden, högre än deras fattiga liv, deras fysiska jag, som ändå till sist är dömt att ruttna i jorden eller förbrännas till aska.

Ett värde av denna art ligger i det höga socialistiska ideal, vi nämner proletariats frigörelse. Det snabba förverkligandet av detta mål, som skulle medföra, att mänskligheten för framtiden besparades sådana förskräckligheter som vi upplevat under de fyra blodsåren, är väl värt de i och för sig beklagliga offer en världsrevolution kan kosta, är väl värt att ge våra liv som insats. Karl Liebnecht och Rosa Luxemburg ägde denna idealitet, denna hängivenhet för sin sak, som diktaren krävt i de berömda orden:

Om allt du gav förutom livet,
så vet, att du har intet givit.

Men vad som är det tragiska med Karl Liebnechts och Rosa Luxemburgs död, det är att de skulle mördas icke av sina och arbetareklassens naturliga fiender utan att de skulle falla som offer för en s. k. socialistisk arbetareregering. Jag talar nu inte om dem, som utgjorde verktygen i detta blods-drama, eller om dem som formellt står som anstiftarna. Faktum är och förblir, att de verkliga mördarna av Liebnecht och Rosa Luxemburg är den nuvarande tyska regeringen och det hög-socialistiska parti, som ger denna regering sitt stöd. Det har sjunkit djupare än något annat

högersocialistiskt parti i världen — ja, jag undantar, fast med tvekan, t. o. m. det svenska. Det har fullkomligt sålt sig åt fienden. Det slöt upp kring Kaiser 1914. Det beviljade alla milliarderna åt det tyska erövringskriget. Det försvarade det tyska överfallet på Belgien och Frankrike, gillade det tyska undervattensbåtskriget icke blott mot den s. k. fienden utan mot neutrala, mot kvinnor och barn, det godkände den skändliga våldsfreden i Brest-Litovsk, välsignade den tyska bödelsexpeditionen till Finland, o. s. v. — med ett ord: det har under detta krig ej förekommit något brott nog lågt och avskyvärt att icke godkännas av detta parti, som Branting nu håller på att försona sig med nere i Berlin. I det längsta bekämpade detta parti den annalkande revolutionen. Scheidemann ingick i regeringen för att rädda kejsaren och söka avvända den hotande folkstormen. Ännu några få timmar innan revolutionen bröt ut gjorde dessa högersocialister allt för att förhindra den. Sedan revolutionen trots dem blev en verklighet sökte de med alla medel beröva massorna dess frukter. När de oavhängiga och Spartacus, som varit revolutionens organisatörer, ville driva den vidare från att vara blott en yttre politisk regimförändring till att få en genomgripande social karaktär — då förenade sig högersocialisterna med de borgerliga, väpnade dessa och kallade därjämte in kontrarevolutionära fronttrupper för att slå ned de "upproriska" arbetarna. Sannerligen Liebknecht har rätt, när han i den sista artikel som finnes av hans hand i Die Rothe Fahne säger, att världen aldrig sett sådana Judas som dessa, vilka ej blott förrätt sitt heligaste utan också med egna händer spikat det på korset. Den franska bourgeoisin måste taga dem, som slaktade arbetarna i Paris i juni 1848 och maj 1871, ur sina egna led. Den tyska bourgeoisin behöver ej anstränga sig själv; "socialdemokrater" utför det smutsigt-föraktliga, det blodigt-fega verket; deras Cavagnac, deras Gallifet heter Noske, den "tyske arbetaren".

I rädsla för Spartacus växande makt och för att söka i tid förintä den, framprovocerade regeringen den kamp som dessa vecor pågått i Berlin, liksom den förut provocerade striderna den 6 och den 24 december. Regeringen sökte med våld avlägsna polispresidenten Eichhorn, vilken som oavhängig var den en nagel i ögat och obekväm för dess kontrarevolutionära syften. Den posten ville man nu besätta med en högersocialist. Det var en hederssak för de revolutionära arbetarna att bevara denna position. Detta gällde kampen — alltså intet anfall från Spartacus' sida

för att rycka till sig makten. Det heter tvärtom uttryckligen i dess program: "Spartacusförbundet skall aldrig på annat sätt övertaga regeringsmakten än genom den klara, otvetydiga viljan hos prolétärmassornas stora flertal i hela Tyskland, icke på annat sätt än i kraft av deras medvetna anslutning till Spartacusförbundets synpunkter, mål och kampmetoder." — Kampen var sålunda en ren försvarskamp från de revolutionära arbetarnas sida mot regeringens försök att leda revolutionen baklänges. I denna strids första fas, som nu är till ända, har det revolutionära proletariatet tills vidare blivit slaget av den samfällida övermakten av högernationalister. Hindenburgstrupper och vitgardister — och i denna kamp föll som dess ädlaste offer de två kämpar, vilkas minne vi här ägnar vår hyllning.

Men de föll icke i öppen strid utan för fega lönnmördares kolvslag och kulor bakifrån. Här får arbetareklassen lära sig, hurudan borgerlig terror är, den grymmaste och fegaste råhet, som världen skådat. Här har våra humanister ett rikt fält för sin verksamhetslystnad. Må de söka göra människor av dessa djävlar, dessa "mötliga" banditer som bakifrån med höjda bösskolvar vågar sig på en ensam, värnlös, t. o. m. lytt kvinna och sedan slår eller trampar henne till döds, och som på liknande hjältemodigt sätt mördar Karl Liebknecht. Det är lögn att Liebknecht sökte fly och att han därför sköts. Ett ögonvittne har i "Freiheit" skildrat hur dådet gick till, och det råder därför intet som hälst tvivel om att vi här liksom ifråga om Rosa Luxemburg har att göra med ett fullt planlagt lönnmord på den tyska frihetens yppersta hjältar. Den borgerliga terrorn har här visat sitt blodiga och fasaväckande ansikte i all dess barbariska hemskhet. Och märk, att den här utövades mot personer, som själva så långt ifrån var principiella terrorister, att de tvärtom ville undvika blodsutgjutelse. Rosa Luxemburg hade i första numret av Die Rothe Fahne skrivit en artikel för dödsstraffets avskaffande och lindring i fängelseförhållandena (hon hade under sin fängelsetid suttit inspärrad samman med prostituerade och andra av klassamhällets beklagansvärda offer, och dessa stackars människor ville hon nu förhjälp till ett dragligare öde.) Och i Spartacusförbundets eget program heter det:

"I de borgerliga revolutionerna var blodsutgjutelse, terror, politiska mord det oundgängliga vapnet i handen på de uppstigande klasserna.

Den proletära revolutionen behöver för sina mål ingen terror,

den hatar och avskyr människomördandet. Den behöver icke detta kampmedel, emedan den icke bekämpar individer utan institutioner, emedan den icke träder in på arenan med naiva illusioner, vilkas krossande den skulle ha att blodigt hämnas. Den är inget förtvivlat försök av en minoritet att med våld omdana världen efter sitt ideal, utan en aktion av folkets stora millionmassor, som är kallade att fylla en historisk mission och omsätta den historiska nödvändigheten i handling."

Så tänkte och skrev dessa revolutionära socialister, vilka visserligen på grund av borgarklassens väpnade försvar för sina privilegier ansåg medborgarkriget oundvikligt och strävade till proletarietets diktatur men dock ville nå skonsammast möjliga former i denna strid, som gällde det kapitalistiska systemet, ej personerna. När borgarklassen nu — som St. Dagbl:s tyske korrespondent uttrycker sig — är "allmänt belåten" med Liebknechts och Rosa Luxemburgs död och tillvitar dem att ha fallit offer för de metoder de själva förordat i klasskampen, så är detta en grov och medveten lögn: ingendera av dem har förordat lönnmord i princip, ännu mindre i den barbariska form som det här haft — det är tvärtom en det borgerliga samhällets sköna frukt, och den vilda människoötagglädjen vid dess avsmakande är ett privilegium, förbehållet den borgerliga kulturpräsen.

*

Här är icke möjligt att skildra Liebknechts och Rosa Luxemburgs historia — det vore att ge ett avsnitt av det tyska partiets och Internationalens historia under de senaste 15 à 20 åren. Blott med några få ord vill jag försöka en karaktäristik av deras personer och deras verk.

Rosa Luxemburg — den lilla livliga polska judinnan — var ett underverk av teoretisk och politisk begåvning, en kvinna av det sällsynta slag som det endast födes en gång på århundradet och knappast ens det. Hennes stora verk om "Kapitalets ackumulation" ställer henne i främsta ledet av samtida marxistiska nationalekonomer, ja som kanske den allra mest betydande av Karl Marx' vetenskapliga arvtagare i vår tid. Men hos den "röda Rosa" — som hennes populära namn var — fanns ej blott den djupa och mångsidiga kunskapens styrka och den socialistiska tankens bländande klarhet, som skapar en stor teoretiker, utan ock den själens

eld och viljans stål som oemotståndligt driver till handling. Så blev Rosa Luxemburg ej endast tänkaren, som ser och förstår vad som sker, utan ock handlingsmänniska som skapar nytt, politiker och agitator, en aktiv kämpe i den proletära klasskampens led. När man nu blickar tillbaka på hennes verksamhet inom det tyska partiet och inom Internationalen — ty hon har haft internationell betydelse och ej minst på de internationella kongresserna spelade hon en framskjuten roll — måste man beundra hennes geniala klarsynthet och den djärva revolutionära anda, som alltid präglade hennes uppträdande. Mycket hade varit annorlunda, om den tyska socialdemokratien hade följt den linje, som hon rekommenderade partiet redan 1905 omedelbart efter den ryska revolutionen. Hon framhöll då, att det vore på tiden att övergå från den enbart-parlamentariska verksamheten till användandet även av utomparlamentariska kampmedel, närmast i den politiska mass-sträjkens form. ”Den tid är kommen”, yttrade hon, ”som våra stora mästare Marx och Engels förutsett, då evolutionen slår om i revolution.” I tal och skrift fortsatte hon denna propaganda — tyvärr utan att nå tillräcklig anslutning; den tyska socialdemokratien var redan alltför revisioniserad och byråkratiserad. T. o. m. mot Kautsky hade Rosa Luxemburg hårda duster att utkämpa — man minnes från 1910 den intressanta polemiken i *Neue Zeit* över massaktionen. Kautsky var redan då på flykt från den revolutionära socialismen och företrädde, ehuru ännu skrudande sig i marxistisk mantel, den gråaste och flackaste opportunisten. När världskriget bröt ut var hon självklart mot den förrädiska hållning, majoritets-socialisterna intog, och i tidskriften ”*Die Internationale*” varav aldrig mer än ett nummer tilläts utkomma, angrep hon våldsamt deras skamliga svek mot Internationalens principer. De makthavande i Tyskland fann denna hennes propaganda så vådlig för den kapitalistiska statens säkerhet, att hon — ehuru man ej kunde döma henne för något brott i juridisk mening — insattes i förvaringsfängelse; det var f. ö. ej första gången hon hedrades med denna utmärkelse. Där satt hon fången till revolutionens utbrott — då gavs hon fri för att efter få veckor mördas av högersocialisterna. Kaiser var en humanist i jämförelse med Scheidemännen!

Karl Liebknecht var även han en man av djup och omfattande bildning — doktor i juridik och statsvetenskap. Son av gamle Wilhelm Liebknecht, som på 70-, 80- och 90-talet jämte Bebel var den tyska socialdemokratins ledare, hade han socialismen i blodet

och redan som ung student gjorde han sig bemärkt genom sin energiska djärva propaganda i de socialistiska idéernas tjänst. Långt före världskriget stod han i förgrunden bland den internationella socialismens stora gestalter. Som Ungdomsinternationalens förste organisatör blev hans namn en fana för den proletäriska ungdomen i alla land. Som antimilitarist har han varit banbrytare — hans redan 1906 utgivna åtalade bok "Militarism och antimilitarism" är ett standardverk i den internationella antimilitaristiska litteraturen. Som ledamot av preussiska lantdagen och tyska riksdagen förde han en oavbruten kamp mot det kapitalistiska samhället och alla dess skamlösa orättvisor. Men hans största insatser för mänsklighetens sak har dock skett under världskriget. Han var den förste och den ende, som i dec. 1914 djärvdes rösta mot krigskrediten och inför hela världen anklaga de tyska makthavarna för deras skuld i det stora folkslaktandet. Kampen mot kriget, en gång börjad, fortsatte han med övermänsklig energi och uthållighet. Utskrattad och nedklubbad i parlamentet vädjade han till gatan, till folket självt. "Sänk vapnen! Vänd dem mot edra klassfiender!" — så löd hans ryktbara paroll till soldaterna redan 1915. Under signaturen Spartacus — den intelligente och djärve slaven, som år 73 före Kristus ledde det stora slavupproret i Rom — utsände han sina ljungande upprop mot kriget. I tal och skrift manade han till uppror mot regeringen. För denna modiga kamp utstöttes han ur sitt parti och dömdes av regeringens domstolar till mer än 4 års tukthus. Det var ändock ett mildt straff i jämförelse med vad den nuvarande regeringens hejdukar har beskärt honom. Hans lik ställde mördarna först in i ett bårhus som "obekant person". I folkens och frihetens historia skall Karl Liebknecht icke vara någon obekant person! I mänsklighetens minne har han liksom Rosa Luxemburg byggt sig en evig ärestod, som inga lönnmördare kan beröva honom. Deras kamp har varit ljuset mot mörkret, Ariel mot Caliban, kulturen mot barbariet, människoanden mot materien, vars slav hon hittills varit men som socialismen vill frigöra henne ifrån. I denna mening kan vi säga med Nietzsche att "människan ännu blott är en lina, knuten mellan djur och övermänniska — en lina över en avgrund". Och på de tappra kämparnas gravar vill vi rista Zarathustras sköna ord: "*Jag älskar dem, vilka icke först bortom stjärnorna söker ett skäl att gå under och vara offer utan offrar sig åt jorden, att en gång jorden må varda övermänniskans.*"

Våra fiender bedrager sig grymt, om de tror att Spartacusrörelsen, den revolutionära socialismen, är dräpt med dess tvänne främsta banérförare. Ack nej, den skall växa sig så mycket starkare genom martyrernas blod, och ur deras aska skall det uppstå hämnare att fullfölja deras verk. Nederlaget är blott tillfälligt. Två dagar före sin död skrev Rosa Luxemburg i Rothe Fahne de minnesvärda orden, att revolutionen är den enda form av krig, där den slutliga segern — och detta är revolutionens särskilda livslag — blott kan förberedas genom en rad nederlag. Och hon tillropade kontrarevolutionärerna:

”Ordning härskar i Berlin”. Åh, ni dumma bödlar! Er ”ordning” är byggd på sand. Revolutionen skall redan i morgon åter hotande resa sig i höjden och till er skräck med tordönstämman ropa: *Jag var, jag är, jag skall vara!*

Och Karl Liebknecht skrev dagen efter i en artikel, rubricerad *Trots allt*, dessa härliga ord mot dem, som förkunnade att Spartacus vore besegrad, ord som i lika hög grad karaktäriserar hans egen eldsjäl som den rörelse, han företrädde, ord med vilka jag vill sluta denna fattiga minnesruna:

”Spartacus — det betyder eld och ande, det betyder själ och hjärta, det betyder vilja och handling till proletarietets revolution. Spartacus, det betyder all nöd och lyckolängtan, all kampbeslutsamhet hos det klassmedvetna proletariet. Spartacus, det betyder socialism och världsrevolution.

Ännu är den tyska arbetareklassens Golgataväg icke till ända — men förlossningens dag nalkas. Domedagen för Ebert-Scheidemann-Noske och för de kapitalistiska makthavare, som ännu döljer sig bakom dem. Himmelshögt slår händelsernas vågor — vi är vana vid att slungas från toppen ned i djupet. Men vårt skepp går sin raka kurs fast och stolt därigenom fram till målet.

Och även om vi då icke lever, när det är nått — leva skall vårt program, det skall behärska den förlossade mänskligheten. *Trots allt!*

Under dånet av det mullrande ekonomiska sammanbrottet skall de ännu sovande proletärskarorna vakna som vid den yttersta domens basuner, och liken av de mördade kämparna skall uppstå och kräva räkenskap av de skuldbelastade. I dag ännu vulkanens underjordiska muller — i morgon skall den bryta ut och begrava dem alla i glödande aska och lavaströmmar.”

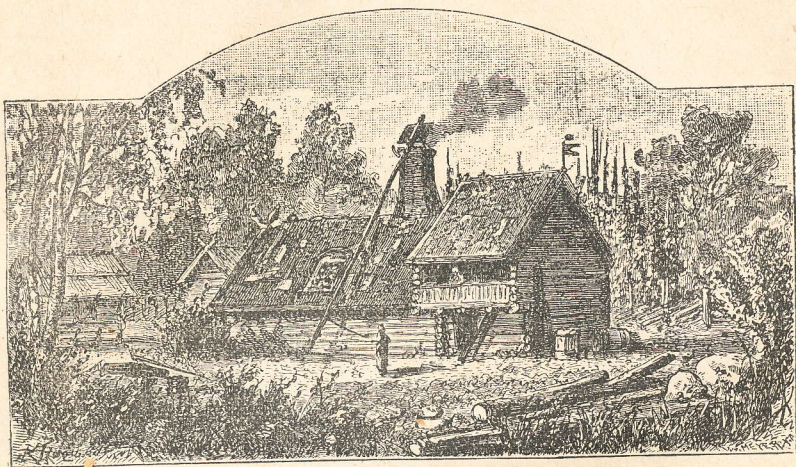

EN HÄLSNING FRÅN RYSSLAND

En i dagarna från Ryssland återvänd svensk zimmerwaldare har medfört ovanstående senaste fotografi av vår avhållna ryska partikamrat Angelica Balabanova, Zimmerwald-Internationalens nistiska sekreterare. F. n. är hon genom svenska regeringens på entekapitalets befallning igångsatta brytning med arbetarnas Ryssland urståndsatt att återvända till Sverige och härifrån leda Internationella Socialistiska Kommissionens arbete, men hon sänder alla svenska zimmerwaldare sin hjärtliga hälsning och maning att hålla ut i kampen för våra höga revolutionära ideal. Vartill vi fogar en varm hälsning tillbaka från hela det revolutionära Sverige till Balabanova och alla ryska kamrater samt till henne ett innerligt: välkommen snarast åter!

JORDBRUKSKOOPERATION

Av ALFRED KÄMPE

Medeltida svensk bondstuga.

I.

TORVANS MAKT.

I en liten skrift,* som utkom nyligen, skisserades i korta drag det arbetande lantfolkets historiska utveckling genom århundradena, dess mestadels fruktlösa försök, ända intill sena tider, att förbättra sina levnadsvillkor under kampen mot en övermäktig, allt uppslukande överklass, som först fram mot gränsen av våra dagar släppt några av sina självtagna eller av konungarna beviljade privilegier, ehuru ättlingarna ännu med fideikomiss- eller annan arvsrätt som småkonungar härska över väldiga arealer av landets jord. Envisa som blodiglar hänga de fast vid arvtorvan, som inga föreställningar om social rättvisa kunna förmå dem att beskära, och hänvisa endast självmedvetet till Sverges Rikes Lag, som fredar deras rättigheter och stöder deras anspråk.

* Kämpe: Samhällets förtrampade, Frams förlag, Stockholm.

När de egendoms- och jordlösa någon gång litet starkare än som överensstämmer med god ton höja sin röst i demokratiens dyrtidssamhälle och kräva jämnare fördelning av hävorna, skria dessa privilegierade på herregårdar och bruksdomäner, att bondens jord — ett känt valnummer sedan årtionden — står i fara; och strax bildas av ett antal smärre jordägare en gastande klack, till vilken riksdag och regering ”i rättvisans namn” äro nödsakade taga hänsyn. De demokratiska partierna, som frukta att förlora några röster vid valet eller möjligen ett eller annat mandat i riksdagen, söka bortförklara programmets föreskrifter, och skylla på missförstånd. Då kan godsägaren åter puppa in sig till nästa gång, och i lugn och ro inkassera arrenden eller dagsverken av bönder och torpare. Så har det gått till under ett par tre årtionden, sedan arbetarklassen begynte vakna här i landet, och gör så ännu i dag.

Men därigenom fortfar arbetaren att vara lika egendomslös, lika jordfattig, som han var så långt tillbaka som under trältiden. Han kan, som då, i bästa fall få arrendera ett torp eller en gård men något eget, varav han kan draga hela inkomsten — aldrig. Det måste alltid finnas en ägare i en eller annan skepnad, som skall ha tionde, bakom. Sådant föder missmod och tröttnad vid arbetet, helst som det största antalet aldrig når så långt som till det egna, utan tvingas att taga torp eller stat. För dem har livet föga av värde att bjuda — om man ens kan påvisa något.

Men likväl lever kärleken till jorden hos alla, till och med hos torpardrängen eller stataren, som på husbondens åker får arbeta för en ringa penning. Hans traktan står ständigt till att göra det bästa av sin gärning, och då skörden står frodig och vasstät efter hans arbete, glädes han med husbonden, ehuru hans inkomst icke är större under goda än dåliga år, och då missväxt kommer, sörjer han. Han vårdar kreaturen, som vore de hans egna, och de arbetsök, han kör för vagn, plog eller harv, kallar han ”mina”. De äro hans ögonstenar.

— När jag blir min egen, skall jag ha det så och så, säger han — det ”egna” lever alltid i drömmen — och man kan få honom att med naiv uppriktighet utlägga, hur han skall styra och ställa, och just däri yttrar sig hans brinnande kärlek till jorden, ty den är det, som lockar. Han uppger, strängt taget, aldrig hoppet att kunna bli bonde. Därom drömmer han sovande som vaken. Hans ideal är ett mindre hemman med tre, fyra kor, en häst eller ett par; om jorden är styv och tröghörd, ett par oxar. Men när

den omutliga kärleken kommer, viljan till fortplantning och nytt liv — och den lever lika brinnande i dräng- som löjtnantshjärtan — omläggas ej sällan de ideella värdena, så han stannar för ett torp, ifall icke pengarna räcka längre, eller i värsta fall en backstuga med litet jord. Men stenigast är vägen till statarbaracken.

Så ljust ler framtiden och möjligheterna mot ungdomen, som likväl snart varsnar, att luften lyste alltför bedårande blå framför arrendegårdens eller torpstugans dörr: ett rent och oförfalskat arbetsslaveri bjöds i stället. Den allt oförvägnare jordägaren, som med avund iakttagit arbetsresultatet, pressade med ökade utlagor, och vid sämre skördar blev arrendeutgiften, antingen den skulle utgöras med penningar eller i dagsverken och in natura, till en fruktansvärd börda för innehavaren. Då kom ledan och flyttningslusten. En del gick tillbaka till statstugan för att få det lugnare. Men längtan till det egna jordområdet, varav ingen mera än innehavaren hade rättighet att draga nytta, var lika brinnande. Det hjälpte icke motgångar och misströstande resultat: jorden lockade lika omutligt.

Nu är det emellertid icke endast på landsbygden man kan spåra denna *torvans makt*: den har även starkt rotfäste bland industriens och städernas arbetare. Ett stort antal bland dem är visserligen uppväxt vid jorden, vid herrgården eller i torpstugan, men man kan heller icke fränkänna de infödda stadsarbetarna känsla för naturen. De följa villigt sina landsbygdsfödda kamrater till koloniträdgårdarna, det moderna uttrycket för industriarbetarnas jordkärlek, parad med behovet att under vidriga tider med odlingsarbetet utöka alltför knappa inkomster. Industrierbetaren offerar med andra ord hela sin sommarfritid åt samhället, som icke ger honom tillräckligt stor inkomst att kunna leva på. Men man får heller icke bortse från lantvistelsens lockelse, kärleken till jorden icke minst, som kommer järn- och textilarbetare att drömma som barn om blommor, trädgårdar och dignande åkerfält, med obegränsad tillgång för alla. Här ser man på jorden mera kollektivt, icke så snävt individualistiskt som bland landsbygdens arbetare. Det är fackföreningsrörelsens förtjänst.

Men även hos stadsarbetaren är egendomsbegreppet nedärvt. Ett utslag därav är de runt kring stadssambällena uppväxande egnahemskolonierna, med större eller smärre tillhörande jordarealer. De är ofta lika estetiskt osmakliga som ekonomiskt fördärv-

liga, men omfattas likväl med omtanke och levande intresse av innehavarna, som däruti finna ett surrogat för den jordkärlek, som driver dem att söka fristad utom stadens stenhusväggar. Då denna rörelse i allmänhet ledes av borgerliga vänstermän, taga även medlemmarna lätt intryck därav, och därför kan man konstatera, att egnahemsinnehavarna kring industriorterna mestadels äro mycket ljumma socialister. De ha kanhända en gång med liv och lust deltagit i rörelsen, för att vinna ögonblickliga fördelar, men då det icke gått tillräckligt fort framåt, ha de helt oväntat tappat arbetslusten på området och kastat sig in på ett annat. Hustrun, som icke sällan är konservativ till naturen, därför att hon läser notiser och annonser i Stockholms-Tidningen eller dess vederlikar i landsorten, framtar ett egnahemsprospekt och lägger under mannens ögon — och efter några dagars studium därav befinner han sig på väg till d:r Adrian Molin eller något annat småbruks- och egnahemsoräkel för att få tak över huvudet. Husfadern vakar därefter sällan ur egnahemsyrans förrän protesterade växlar och uppsagda lån begynna nedrasa från himlen. Men då är det oftast för sent att vinna rättelse. Hans jorddröm har blivit betänkligt rubbad, men försvinner likväl icke. Nu blickar han oavlättligt framåt mot den ouppnåeliga dag, då han skall vara skuldfri. Socialismen och *välståndet för alla*, som innefattas däri, har fått fara för länge sedan. Han har blivit god liberal borgare eller indifferent egnahemsbyggare, som med frejdigt mod tar geväret i hand och går mot de röda i Finland. Hans jordkärlek, fostrad och utbildad på egen hand, har drivit honom till denna vändpunkt.

Likadant är det med trädgårdskolonisterna. Man finner icke bland dem många färgäkta socialister. De ha varit det nästan alla, om man undantager poliskonstaplar och småhandlare, men de ha i allmänhet — naturligtvis med lysande undantag — lämnat rörelsen för länge sedan eller stå som passiva i flocken. Det kan därför ifrågasättas, om trädgårdskoloniiden, under nuvarande former, bör stödjas av socialismen. En del av dess klassiska författare, som Friedrich Engels m. fl., har också ställt sig direkt fientliga till dylika företag. De ha framhållit, att det är genom det allmänna missnöjet, massorna skola drivas att på klasskampgrund söka uppnå bättre förhållanden. Genom lättnader i ekonomiskt hänseende — och koloniodlingen avser väl närmast desamma — slappas lätt klasskänslan. Man förlorar genom den egna, obetydliga vinningen entusiasmen och kamplusten. Så slår man sig nöjd på en

hacka och lämnar framtidsmålet ur sikte. Dessutom skall vilodagen — för att tala bibliskt — helgas för sitt ändamål: *vilan*.

Här är icke meningen att för kontant underskriva de gamla klassikernas uppfattning, eller varna för egnahems- eller koloniträdgårdsrörelserna, fastän faktum konstaterats. Deras uppgift är ingalunda obetydlig under nuvarande samhällsformer, särskilt den sistnämndas, fastän socialismen korrumperas därigenom — och det veta de understödjande borgarna. Sägås måste också, att åtskilliga goda partivänner även finnas bland hopen. Deras antal är emellertid alltför litet för att de skulle kunna inverka på mängden.

Men jordkärleken lever lika brinnande varm hos alla, ehuru den lätt råkar på reaktionära avvägar, när icke socialismens läror befruktat arbetet. Det skall icke gå längre att tillbakahålla de fattiga och egendomslösa från delaktighet i jordglädjen, deras krav ljuda allt högre och högre, och därför måste ovillkorligen påfinnas sådana former, att stataren såväl som torparen och industrierna skall man kunna tala om rättvisa och samhällssolidaritet. Men striarbetaren (så många som vilja) kunna säga och känna, att de ha rätt och del i denna stora helhet, som kallas *vår moder*. Först aldrig förr.

II.

JORDBRUKSKOOPERATIONEN.

Men vägen dit är lång.

Många försök ha gjorts och många idéer omsatts, men ännu har man icke funnit den rätta: socialismens är ännu för ung eller för oförsökt, säger man. Man står inför ett problem, som synes olösligt, men likväl måste lösas: jordens hävor åt alla. Det är kvinnensens i framtidens sociala religion.

Hur godsägare och kapitalister tänka sig jordarbetarefrågans lösning, ha vi helt nyligen haft ett alltför påtagligt bevis på genom Svenska lantbrukssällskapets utredning och förslag. Det är ett av de för jordägareväldet mest karaktäristiska dokument, man gärna kan tänka sig: ett oförståndets och tvångsynthetens manifest. I en tid, när revolutionens fackla flammar över världen, söka herrarna, som sitta i denna förämling, skaffa sig billig och jordbunden arbetskraft genom att införa ett slags statorparessystem, som i grund och botten icke skulle föra till annat än *maskerad livegenskap*. Förslaget är icke nytt, såsom många tro. Det är utdömt

för flera årtionden tillbaka, därför att det ledde till fullständigt slaveri. Nu skall det återinföras, om vederbörande få hållas — och de tyska junkrarna ha föregått med gott exempel. I nummer 48 av "Der Sozialist" för 1918 påvisar nämligen Karl Maschioni i en synnerligen läsvärd artikel: "Sozialismus und Landwirtschaft", att de tyska jordägarna genom likvärda kolonisationsåtgärder hoppas kunna behålla arbetarna vid jorden. Lantarbetaren skulle bredvid det egentliga förvärvsarbetet driva ett eget litet jordbruk. I motsats till våra godsägares projekt skulle kommunen träda emellan som jorrdonator. "Men," tillägger författaren, "denna småbruksrörelse (Pachtsiedlung) har ingenting med socialismen att göra" — och detsamma måste vi också säga om Svenska Lantbrukssällskapets statorparidé, som vi därför sedan från början slänga på sopkasten.

Nu torde vi emellertid böra utgå ifrån att icke alla människor kunna driva egna jordbruk efter småbruks- eller hemmansägaremönster. Därför är vår jordareal otillräcklig och folkstocken i ständig ökning. Ett ganska enkelt räkneproblem kunde ge besked härom — och dessutom skulle det vara föga lyckligt ur folkförsörjningssynpunkt, om alla större jordegendomar sönderplottades till smärre, vilka senare aldrig kunna uppnå den intensitet i driften eller i avkastningsväg ge så mycket, som ett väl skött större. Men därmed är icke sagt att småbruken skola undanrödjas. Ånej, de kunde gärna leva, till och med på självägande grund, tills de konkurreras ut av *den kooperativa driften* och därigenom nödgas sluta sig till densamma. Det är också det tyska Spartacus-programets tankegång.

Kristiden, i vilken vi levt sedan fyra år, har trots de oerhörda prövningarna, de myckna erfarenheterna om det kapitalistiska och imperialistiska förfallet, lärt mänskligheten åtskilligt även på andra områden — bland annat, att ett intensivare jordbruk är nödvändigt för världsförsörjningen. Strängt taget har intet krigsförande eller neutralt land kunnat försörja sig självt — till och med i Förenta staterna, bröddlandet framför andra (vissa stater i Sydamerika undantagna), ha massorna svultit — och hade icke odlingsarealerna utökats, icke minst hos oss, skulle befolkningarna faktiskt till stora delar fått genomgå oerhörda svältprövningar. Ett stort antal människor skulle tvivelsutan av brist fått nedstiga för tidigt tre alnar under jorden; och den epidemi, som för närvarande under namn av Spanska sjukan gör sitt segertåg genom

världen, har tvivelsutan vunnit sina rikaste lagrar i bristens boningar. Dödslistorna vid regementena visa, att arbetare till 95 procent fått skatta åt förgängelsen, och denna klass lider givetvis mest av den otillräckliga näringen. Därför ställer framtiden den uppgiften för oss: odla intensivare och förnuftigare och skörda omsorgsfullare. Intetdera har tillhört små- eller hemmansägarebrukens starkaste sidor, om än lysande undantag finnas.

I åtskilliga delar av vårt land har man hösten 1918 med dess synnerligen dåliga bärgningsväder kunnat iakttaga, hur vårdslöst man gått till väga, särskilt på herre- och större bondgårdar, där man har för vana att, även om arbetskraft finns att tillgå, icke hålla tillräckligt många armar vid jorden. Sädtn var hopslängd i öppna skylar, upphängdes på gärdsgårdar eller helt enkelt kvarlåg på sträng efter maskinen. Stora mängder förforos därigenom, därför att man icke iakttog samma pietetsfulla omtänksamhet, som karakteriserar Danmarks lantbruk. Men när man inför sådana exempel ändå vågar påvisa, hur olika det skulle ställa sig med kooperativt jordbruk, ler folk misstroget och skakar på huvudet. Det är oförsökt, och därför givetvis omöjligt. Så tänka och resonera sven-skarna i alla frågor.

Men idén är lika gammal som jordkulturen, och tvivelsutan skall den ännu en gång leva upp. Flera av samtidens främsta män har också ägnat uppmärksamhet åt folkets jordkärlek och lantarbetarklassens uppdragning till socialt människovärde. I "Vår tids vita slaveri", som i "Die Neue Zeit" av Karl Kautsky betecknades såsom en av den frejdade författarens bästa prosadikter, säger Leo Tolstoy, "att arbetarnas befrielse icke kan åstadkommas varken genom minskad arbetstid eller höjda löner, eller genom statens övertagande av produktionsmedlen. Vi måste åter till naturen, bort från städerna och fabriker!" utropar han i sin överdrivna avsky för den industriella kulturen. Han påvisar vidare, att ursprungligen förenades hos jordbrukaren lantbruket och industriell verksamhet — och förordar därför helt enkelt återgång dit. Bonden skall ännu en gång bli sig själv nog, själv producerande allt vad han behöver, menar han. Denna uppfattning eller åskådning är egentligen kulturfientlig, eftersom den förordar tillbakagång — och kan därför icke upptagas till diskussion. Då har Krapotkin bättre — ehuru även han utopist i viss mening — påvisat samarbetets, kooperationens, betydelse på jordbruksområdet. Han säger, att när ekonomer vilja prisa äganderättens välsignelser genom att framdraga

som exempel, hur jorden genom bondens svett och möda göres fruktbar, så talar principen ingalunda till förmån för det privata ägandet. "I erkännandet av den enda garantien mot att förlora frukterna av sitt arbete, är att äga arbetsredskapet — och det är sant — bevisar det endast att människan i själva verket icke producerar, med mindre, än hon arbetar i full frihet och har rätt att i viss mån välja sysselsättning, ingen besvärlig uppsyningsman har över sig och slutligen ser sitt arbete löna sig för henne — liksom för andra, som göra som hon — och icke för vilken som helst dagdrivare."

Som stöd för det samfällda arbetets bärlighet och större produktivitet — ett indirekt underskrivande av den kooperativa jordbruksidén — anför Krapotkin härefter följande:

"Tag till exempel en kommun i kantonen Woodt på den tid, då byns män gå ut på vintern och hugga timmer och ved på allmänningskogen. Nåväl, just då råder den största arbetsiver, och den största utveckling av mänsklig kraft visar sig. Intet lönat arbete, ingen ansträngning av ägaren kan uthärda en jämförelse härmed.

Eller tag en rysk by, där alla invånarna slå en äng, som tillhör kommunen eller är förpaktad av den, där skall du lära inse, att människan kan producera, när hon arbetar i gemenskap på ett gemensamt arbete. Kamrater tävla med varandra om vem av dem, som kan skära de bredaste strängarna med sin lie. Kvinnorna skynda efter i hämlarna på dem för att de ej skola bli efter. Det är åter en gemensam verksamhet, där hundratals män på några timmar utföra lika mycket arbete, som de var för sig skulle behöva flera dagar till. Vilken sorglig motsats härtill erbjuder ej den ensamgående ägarens arbete."

Krapotkin förordar utan omsvep Kooperationen i lantbruket, som ger bättre resultat. Hans mening stödes även av erfarenheten från de större gårdarna här i landet, där man, åtminstone för några tiotal år sedan räknade arbetsstyrkor på 100 man eller mera: arbetsgemenskapen, ehuru arbetaren stod fullständigt utom inkomsten, åstadkom underverk. Genom tävlan mellan de arbetande och i ren arbetsglädje, till exempel på en slätteräng eller ett sädesfält, kunde en godsägare få uträttat nästan hur mycket som helst. En ensamgående bonde på andra sidan gårdesgården medhann icke hälften, knappast tredjedelen så mycket som de varandra inbördes i samma

syssla stödjande och varandra eggande herregårdsarbetarna. Det är erfarenheter, som ge stöd åt kooperationens företräden.

Men om nu Tolstoys (indirekt), Krapotkins och våra egna utlåtanden icke gäller för kontant — de båda geniala ryssarna beskyllas ju gärna för utopism av våra realpolitici — skola vi med några ord påminna om en man, som åtminstone inom socialdemokratiska kretsar hade stort auktoritativt inflytande: franska socialismens grand old man, Jean Jaurès, världskrigets första offer. Liksom alla framsynta arbetarpolitiker, insåg han betydelsen, ja, nödvändigheten av att ha lantfolket med i ledet — här i landet kan man icke berömma sig av samma förutseende — och skrev 1901 i en fransk socialistisk tidning följande, som torde äga gällande kraft ännu i dag:

”De, som ej tycker om självbedrägeri, vet, att vårt partis agitation bland bönderna har varit till ytterlighet ytlig. Den har som en lätt plog knappt berört marken, ännu mindre inträngt däri. Vi ha alla en kollektivistisk eller kommunistisk agrarteori, men vad som fattas det är ett genomtänkt program, en eftertrycklig handling.

Å ena sidan måste man söka bilda sig en allmän provianteringstjänst, nationell eller kommunal, vars levande organ de redan upprättade kooperativa föreningarna under bestämda betingelser skulle vara. Å andra sidan måste man så kraftigt utveckla de kooperativa konsumtionsföreningarna, att dessa kunna förvärva stora lantegendomar och driva stort lantbruk, som skulle skötas och ledas av åkerbruksarbetarnas organisationer. Det är i mina ögon av största aktuella intresse för det socialistiska partiet.

Om man å var och en stor lantegendom, som äges av arbetarnas konsumtions- och kooperativa föreningar, erbjöde lantarbetarna ett första skede av modern kommunism, så skulle exemplets makt åstadkomma en beundransvärd socialistisk rörelse på landsbygden och det intellektuella och ekonomiska samarbetet mellan den egentliga bondeklassen och arbetarklassen skulle då komma till stånd.

Häri ligger en av de viktigaste betingelserna för den sociala revolutionen, som för oss icke utgör ett tomt ord, utan ett ständigt framför oss stående ideal, för vilket vi dagligen äro beredda att kämpa. Vi vilja icke uppehålla oss vid att profetera tid och stund för densamma, vi säga icke att den sociala revolutionen är nära förestående, heller icke att den är förestående. Vi veta blott en sak,

och det är, att vi önska den så fort som möjligt, och vi uppmana arbetarna att på de skilda vägar, som leda dit, påskynda sina steg.

Den socialistiska kooperationen, upptagande i sig skilda former av agrarkommunism, blir ett av de verksammaste medlen för att revolutionera först och främst böndernas tänkesätt och senare jordbruksegendomen. Vi ha så ofta upprepat, och man upprepade det senare på österrikiska socialdemokratis kongress, att när allt är klart, kunde man nöja sig med böndernas neutralitet. Detta håller icke streck. Det ges inga neutrala krafter. Bönderna skola vara antingen med oss eller mot oss, och om de äro mot oss, äro vi förlorade.

Engels skrev under sin resa i Frankrike 1849—50, att den socialistiska revolutionen endast skulle vara möjlig om arbetarna och bönderna kämpade sida vid sida. Vi ha sett denna kamp 1871. Arbetarnas kommun blev krossad av 'bassarna' och icke blott av de stora jordägarna, utan genom nästan hela den lantliga demokratiens fientlighet."

Nu ha vi också sett denna kamp i Finland 1918. De röda arbetarna förlorade icke drabbningen enbart därför, att borgarna inkallade en främmande nations trupper, utan även av den anledningen att bönderna — stora skaror åtminstone — voro mot dem. I Ryssland voro de med.

Jaurès' ord gäller med samma styrka ännu i dag, både beträffande arbetarnas ställning till jordbrukskooperationen och böndernas till den sociala revolutionen — men vad uträttas väl för att förhjälpa de förra till självverksamhet och de senare till ett förnuftigare betraktelsesätt?

Så långt känt är — ingenting alls. Det finns åtskilliga punkter på papperet, som blända på avstånd, men därvid stannar det. Nu ha visserligen rörelserna ute i världen *i viss mån* påverkat den politiska uppfattningen även i vårt reaktionära land, men på det ekonomiska området — särskilt jordbrukets — äro alla reformatoriska initiativ otänkbara, synes det. Det är ett ännu obrukat fält.

III.

ARBETARNA OCH JORDEN.

I anslutning till förestående framställning kan man ytterligare konstatera, att lantarbetareagitationen står ungefär på samma

punkt i sitt förhållande till socialdemokratien som för tjugo à trettio år sedan. Visserligen uttalades vid den skandinaviska arbetarekongressen i Köpenhamn 1901, att lantarbetarnas organisering "var av största betydelse för arbetarklassens frigörelse", men därvid har det stannat. Intet skandinaviskt lands socialdemokrati kan berömma sig av att ha uträttat så särdeles mycket för lantfolkets uppräckning, ehuru vid samma tillfälle hemställd gjordes till varje lands arbetarparti, "att främja lantarbetarnas organisation i största möjliga utsträckning och med alla till buds stående medel". Men att enskilda personer icke voro blinda för betydelsen av denna utvidgning av arbetsfältet, framgår av följande yttrande vid kongressen av dansken Sundbo: "Lantarbetarnas organisation är av yttersta vikt, men också förenad med stora svårigheter på grund av deras efterblivenhet i upplysning. Lyckas vi här tränga fram, så innebär det icke blott ett partipolitiskt, utan ett rent kulturellt framsteg."

Nu torde i verkligheten lantarbetarnas okunnighet icke vara så fruktansvärd, som man ofta får höra framkastas av personer, som endast känna dem till namnet men likväl älska att fälla omdömen, för att därmed tysta samvetets anklagelser för bristande intresse och nit. Men man måste ändå medge, att det finns andra krafter, som hindra deras eniga uppslutning kring socialismens fanor — och till de värsta måste man härvidlag räkna bristen på klart aktions- och framtidsprogram. I sina kommentarer till det socialdemokratiska vänsterpartiets program yttrar Z. Höglund, att en rationell och genomgripande jordreformpolitik kräves, "om inte hela vår bondeklass snart skall vara utrotad som självständiga brukare av jorden och förvandlad till livegna av kapitalistiska jordmagnater" — men han skulle även mycket väl ha kunnat tillägga, att hela vår lantarbetarklass inom kort skall vara förlorad för den radikala socialismen här i landet, om man icke snart, mycket snart till och med, kan visa på några tillförlitliga kamp- och utvecklingslinjer. Det ligger nämligen så nära till hands, att man i annat fall kommer att omfatta eller tillgripa de ekonomiska surrogat, som högern, bonde- och riksförbunden bjuda på. Ett beklagligt och farligt karaktärsdrag hos många lantarbetare är nämligen bristen på självständighet och urskillning.

Jaurès säger: "Vi ha alla en kollektivtisk eller kommunistisk agrarteori, men vad som fattas, det är ett genomtänkt program, en eftertrycklig handling." Kanhända bör man kraftigt un-

derstryka ordet *handling*. Hos oss, vad vänstersocialistiska partiet närmast beträffar, saknas nämligen icke program, det är till och med ganska förträffligt, både till innehåll och formulering, men vad göres väl för att förverkliga det? Det står bland annat: "samhället bör sörja för, att lämplig jord jämte kredit för byggnader och inventarier hålles på rimliga villkor och under betryggande former tillgänglig för alla, som vilja ägna sitt arbete åt jorden", men hur många generationer av statare — för resten industriarbetare också — som älska torvan, skola väl träna bort, innan man fått statsmakterna med därpå? Det torde krävas utomparlamentarisk aktion för att komma därhän.

De står även åtskilligt som *skall göras* — bland annat jordbrukskoloniernas utarrendering till kooperativ drift, "eller intill dess så kan ske, till enskilda under betryggande former för arbetarna". Det låter vackert, men har i realiteten föga eller ingenting att betyda, då önskemålet icke kan realiseras inom rimlig tid. Man har så mycket på programmet för programmets egen skull, synes det.

Jaurès säger: "man måste så kraftigt utveckla de kooperativa konsumtionsföreningarna, att dessa kunna förvärva stora lantegendomar och driva stort lantbruk, som skall skötas och ledas av åkerbruksarbetarnas organisation." Han bortser från staten i början och litar närmast på det gemensamma initiativet på kooperativ grund av arbetarna själva. Det är säkrare. De stora förbunden samla millioner, de läggas på hög några år och utösas därefter vid uppstående lågkonjunkturer, som medföra säkra nederlagskonflikter, på några månader. Skulle icke en liten del — kanhända endast en tiondel av Svenska metallindustriarbetareförbundets kassa behöves för att inköpa den största enskilda jorddomänen i Sverige — kunna avsättas för kooperativ jordbruksdrift? Vad skulle vinnas därpå? Det skulle driva staten till konkurrens på området.

1) Skulle genom stordriftens övermakt och revolterande inflytande smådriften konkurreras ut, tvingas att ansluta sig till den större eller nödgas kooperera på enskild grund med likvärdiga grannar, för att därigenom i det längsta kunna hålla det större stängan,

2) skulle jordbruksarbetare, som vid nödvändiga konflikter ställts på bar backe, kunna beredas arbetstillfällen vid det egna kooperativa jordbruket,

3) skulle naturprodukterna, genom den billigare och mera rationellt ledda driften kunna hållas på en lägre prisnivå, så att man

undginge de godtyckliga prisuppskrivningar, av vilka man nu fått starka känningar.

När det gamla Svenska Lantarbetareförbundet 1910 stod på gravkanten, fattades vid kongressen i Eskilstuna det beslutet, att man skulle försöka inköpa någon jordbruksegendom för kooperativ drift. Ett stort antal arbetare blev alltid bojkottade av arbetsköparna, så att för dessas utkomst någonting i denna riktning var nödvändigt att åstadkomma, menade man. Men härtill kom, att den gamla lunken i vanlig fackföreningstakt *utan något egentligt mål* hade gjort bankrutt. Lantarbetaren vill icke vara arbetare, det vill säga slav, enbart: han vill känna frihetens sol värma, liksom andra människor; och enda möjligheten för honom att komma därhän är *att kooperera jorden*. När lantarbetaren skall sluta vara tjänstehjon eller inhyses, måste jorden läggas i samdrift. De stora godsens och domänerna måste för detta ändamål exproprieras av staten. Men man kan ju börja på det enskilda initiativets gemensamma grundval och genom förstklassig drift konkurrera bort sämre skötta. De kunna då inköpas eller frivilligt läggas till det gemensamma.

Därmed rubbas icke böndernas eller småbrukarnas egendomar. De få finnas och leva som de kunna. Men utan tvivel skall den kooperativa stordriften snart även nödga dem att söka förbindelse med varandra. De företagsamma danskarna ha allaredan, utan någon kooperativ stordriftskonkurrens, slagit in på denna väg med sin genomgripande andelsverksamhet.

Nu är icke meningen att allenast lantarbetarna skola komma i åtnjutande av dessa obestriddliga fördelar, som följa på kooperativ jordbruksdrift, utan alla, som hysa kärlek till jorden — och på denna gemensamhetsgrund uppfostras ej heller några dåliga socialister, såsom i egnahems- eller kolonistugorna, utan klassmedvetna, vakna arbetare, som även kunna förstå det berättigade i nyssnämnda, på borgerlig grundval vilande rörelser, för att ernå delaktighet i jorden.

Men för att uppfylla vårt programs föreskrifter fordras det, enligt Jaurès' mening, handling, *handling*.

FÖRFATTNINGSKOMPROMISSEN

Av C. N. CARLESON.

Den är borgarpolitikens slutlikvid med sig själv. En ännu obörd fordringsägare klappar på dörren. Det särskilda utskottet n:o 3 — kompromisskabinettet — var barnmorska för den reformistiska födslovåndans homunculus, om vilken faddrarne förgäves söka övertyga oss, att det är ett starkt, friskt och välskapat barn. Det brås på föräldrarne: en vredesrätt, vresig höger och en skrumpen, förvissnad liberalsocialism.

Allmän och lika kommunal rösträtt vid fyllda 23 år. Redan denna nymodiga "mogenhets"-ålder trotsar varje försök till saklig motivering. Den är endast ett trick i ett spel, där det gällde att lugna högern för den unga intelligensens större rörlighet och snabbare uppfattning av tidens krav. Den är en akt av det hos samtliga de tre stora partierna utbredda misstroendet mot proletärisk ungdom — mot denne ostyrige arvtagare, som föraktar de dåliga ägodelarne i deras bo, men utan omsvep bekänner, att makten skall erövras av honom.

Av utskyldsstrecket blev kvar en återstod, nämligen villkoret om erlagd kommunalskatt för ett av de tre sistförflutna åren. Så obetydligt det än kan synas, blir det likväl i krigs- och kristider med enorm skatteökning för mången ett allvarsamt rösträttshinder. En ung uppkomlingsgulasch blir röstberättigad, medan den unge arbetaren lätt snavar på detta tagghinder. Alla politiska förändringar i Sverge framträda i skepnad av taggträdsreformer. Alltid saknas mod och karaktär att ge något helgjutet nytt.

I politiska kompromisser spricker städe logiken, handlingen orkar ej följa rättskänslans förnuft. Den spricker till favör för de konservativa intressena... men vilket ramaskri, om ett stycke *formal* logik råkar omkomma i revolutionära bränningar! Denna författningsrevision presterar rent av underbara bocksprång. 23-åringen anses duglig att ge sin röst i kommunala ting, men hans förstånd taxeras som för krent för att begripa sig på landsting och senat. Faddrarne Trygger och Branting—Edén blott dirigeras

av dem — kommo alltså överens om att för val till dessa impo-
santa församlingar låta förståndet stå på tillväxt till 27:de året.
Alltjämt dessa besynnerliga udda åldertal, som torde innesluta
någon för oss andra dödliga okänd siffrornas magi. Av dylikt
hokus pokus ur kompromissariernas eleusinska mysterier vimlar
för övrigt "den stora reformen".

Vidare. Av mannens förlust av sin rösträtt påverkas ej hust-
runs rösträtt. Här ha kohandlarne varit riktigt chevalereska. Låt
oss buga oss såväl för den artiga handen räckt åt den duktiga, char-
manta frun i huset som för dasken åt den skatteslarvige karlstac-
karen, som river sig i det dyrklippta håret över fruns toaletträk-
ningar!

Ett steg bakåt är det obligatoriska införandet av kommunal-
fullmäktige. Raskare behandling av ärendena — det skäl som kan-
ske anföres här — skär djupt in på principen om direkt folkom-
röstning, som sedan urminnes tider betraktats som ett folkmenin-
gens palladium. Det ligger i plan med samma strävan, som fram-
träder i medelbara val, ett valsätt, en tid fakultativt, som försvann
i krets efter krets de tre första årtiondena av det s. k. nya repre-
sentationsskicket vid val till Andra kammaren. 70- och 80-talens
liberala press berömde då vart beslut i kretsarne om omedelbara
val som ett bevis på glädjande fullmyndighet. Nu råka vi på
detta valsätt varhelst vi se oss om i det nya författningsrucket.
Det är en oförsynt utmaning mot massan och en av de mest anti-
demokratiska bestämmelserna. Här liksom i fråga om vattenfalls-
rätten ha högersocialisterna hjälpt till att avklippa gammal demo-
kratisk rätt, som borde fullföljas och utvecklas i stället för att off-
ras åt utlevade fåtalsklassers krampaktiga försök att bevara sin
makt och sitt ekonomiska övertag gentemot en massmenings di-
rekta och kraftiga manifestation. Här ha högersocialister i hr
Brantings person, som ännu för en tid sedan, d. v. s. före den mi-
nistersocialistiska æran koketterade med folkomröstning, åter stälpt
en av sina principer. Men, herre gud, i den konsten ha de ju
tränat sig ända till virtuositet!

Av åldersbestämmelserna och de medelbara valen kunna vi
nu draga den slutsatsen, att landstingen måtte betraktas som kor-
porationer, vilka representera själva det centrala i landets liv och
rörelse, medan Andra kammaren nästan placeras på en lägre nivå
än de. Man skulle först ha kunnat tro, att dessa olika rösträtts-
åldrar bero på en lucka i kompromissariernas eftertanke, men när-

mare besett beror detta den bristande symmetriens skönhetsfel på trycket från högerens *klassintressen*, som fordrat detta offer av klarhet, logik och konsekvens. Man borde dock åtminstone blygas att då utpuffa reformen som det största politiska verk under en mansålder. Den efterlämnar flere skadliga rudiment än De Geers reform på sin tid.

Överallt går skuggan av högerens grova hand fram över detta dokument, denna dagtingan. Jublet brusar kring den 40-gradigas avskaffande, men trummorna virvla och trumpeterna smattra för att dölja de rent skojartade villkoren. I sociala flodvågstider sätter sig den svenska högersocialistiske chefen ned och skriver under förlängning av mandattiden för senatorerna från 6 till 8 år, medan mandattiden för Andra kammaren förlängs med ett år. När runtom i världen parlament och regeringar kränga i vågorna i allt häftigare stormar, då folkens pulsar slå livligare än någonsin — då håller hr Trygger i hr Brantings pennskaft, när han kletar in i grundlagen en dylik mumifieringsparagraf.

Och detta kallas statsmannaskap och statsbalans! Det må då erinras om ett ord av Sven Adolf Hedin från början av 1890-talet. Den gamle radikalen hånade dem, som, förvirrade inne i de svartas världsdal, gömma sig för den vida utsikten över världen och tiden. Så ha de två kompromissarierna undan ovädret stuckit sina kråkhuvuden in i varandras ruggande fjäderskrud.

Var den 40-gradigas avskaffande värt alla dessa stora offer? Var detta resultat av en mansålders fejder värt strykningen av enkammarkravet ur socialdemokratins program? Var det rimligt att skrida tillbaka till en anakronism mitt i en världsförnyelsens omvälvning?

Men bevisar ej den "stora reformen", att den *gamla demokratismen nu nått sin epoks slutpunkt*, tagande den i en kurva bakåt, som buktande klumpigt bryter av den länge darrande linjen?

Hur stor var vinsten? "Dagens Nyheter", kompromissens glade Mephistofeles, skrev: "*Valen efter den 40-gradiga skalan närma sig hastigt den effekt, som skulle ha uppnåtts med lika rösträtt*". Det skrevs — liksom av en elak skämtare — mitt under författningsdebatten. Så visste då också den andre auguren — höger — att det var en billig penning, för vilken han köpte sig sina fördelar.

En svag torso är reformen. Representationsproblemet lämnas olöst. Indirekt erkänner segerherrarna i den konsekventa de-

mokratins nederlag, att det hela är ett provisorium. Soc.-Dem. lovar att "ta bort fläckarne", alltjämt rörande sig i den borgerliga parlamentarismens tankebanor och Dagens Nyheter känner till sist i jubelkören hos tvåkammerssystemet "ett trängande behov av korrektur". Men kvinnorna få rösträtt! Deras rättslöshets fälla var lika fallfärdig som det 40-gradiga stängslet.

Så markerar då författningskompromissen ett trängande behov av högersocialismens störtande från sin maktställning samtidigt med att den klart antyder, att kompromissen från de politiska spörsmålen fält kommer att sträcka ut från block-kroppen sina kvävande polyparmar ut till de sociala och ekonomiska omgestaltningarnes område. Om icke en vårstorm stryker ned över konstitutionsrucklen . . . !

Arbetsköpare — ej arbetsgivare!

Smäsaker är ej att förakta. Det är till stor del på små slagord och gamla fraser kapitalet ännu håller sitt välde över stora arbetarmassors själar. Ett sådant slagord, som kan synas obetydligt men säkert bidrar avsevärt till att grumla blicken hos många, är det namn *a r b e t s g i v a r e* som av hela den borgerliga och högersocialistiska prässen samt i dagligt tal ges kapitalets representanter. Minsta eftertanke visar oriktigheten i benämningen. Det är vidrigt att se socialister tala om kapitalisten som arbetsgivare — utan vilken alltså inget arbete skulle fås. Sedan Nya Samhället (under sin vänstersocialistiska regim) började utbyta benämningen mot den riktigare *a r b e t s k ö p a r e*, har också den vänstersocialistiska prässen i stort också gjort utbytet. Detta har skett med så mycket mer rätt, som i denna stilistiska bagatell kan stödja sig på Marx och Engels. Den senare skriver nämligen i sitt förord till tredje upplagan av Marx' *Das Kapital* (1883) följande rader:

"I denna tredje upplaga är alltså intet ord ändrat, om vilket jag ej bestämt vet att författaren själv skulle ändrat det. Det kunde inte falla mig in att i *Das Kapital* införa den gängse jargong, på vilken tyska ekonomer brukar uttrycka sig, denna rotväliska, varpå exempelvis den, som för kontant betalning låter ge sig arbete av andra, heter *a r b e t s g i v a r e*, och arbetstagare den, vars arbete fräntas honom för lön. Också i franskan brukas *travail* i dagligt tal i mening av "sysselsättning". Med med rätta skulle fransmännen hålla den ekonom för förrekyt, som ville kalla kapitalisten "donneur de travail" (arbetsgivare) och arbetaren "receveur de travail" (arbetsköpare)."

Alltså, låt oss en gång för alla begrava den falska ursprungsbe-teckningen, detta ohederligt förskönande ord *a r b e t s g i v a r e*! *A r b e t s k ö p a r e* är kapitalisten — låt oss kalla honom det och inget annat, och det lönar sig, som all sanningsenlighet. Redan det lilla ordet ska komma folk att fundera över den sociala frågan!

T. N.

KARL XI — EN BOLSJEVISTISK FÖREGÅNGSMAN

ETT PAR NYTTIGA SIDOR I FOLKSKOLANS LÄSEBOK

Rubriken kan synas en smula sällsam, men innehåller icke förty en sanning. Den som gör sig besvär att gå tillbaka i svenska historien och studera de kungar, som gjort landet mest nytta och som följaktligen minst äras av det officiella Sverige: en Gustav Vasa, en Karl IX och en Karl XI, han finner genast jämförelsepunkter mellan den reduktion av nutidens besittande klass, bourgeoisin, som bolsjevismen vidtagit och den sociala revolutionen fordrar i alla land, och den reduktion av dåtidens överklass-egendom, som dessa kungar föranstaltade i svenska kronans intresse.

De var, inte minst Karl XI, stränga herrar och de höga adels-potentaterna var minst lika ursinniga som någonsin nutidens ryska gulascher och storborgare, då de måste avstå sitt orättfångna gods till det allmänna. Men numera lär man dock våra barn i skolorna, att de gamla reduktionerna beträffande adeln var nödvändiga och nyttiga, även om man — av rädsla för barnens fortsatta tankegång! — ej prisar dem i så höga toner som rövarkrigen.

Det är rätt lustigt att i dessa dagar slå upp och läsa vad gamla *Folkskolans läsebok* skriver om Karl XI:s reduktion. Vi återger följande, som utan tvivel ger våra läsare impuls att anställa jämförelser med den radikala socialismens krav just nu:

"Därpå (riksdagen 1680) förekom frågan om reduktionen. De ofrälse stånden blev snart eniga om sitt beslut och uppsatte en skrivelse till konungen, i vilken de kraftigt påyrkade, att de kronan avhända godsen skulle återtagas. Bland adeln åter var meningarna mycket delade, i det högadeln, som hade de största förlänningarna, gjorde starkt motstånd, under det lågadeln ställde sig på de ofrälse ståndens sida. Slutligen nödgades högadeln foga sig efter de övriga ståndens önskan och överlämna sig åt konungens nåd. Därpå uppsattes riksdagsbeslutet, som rörande reduktionen innehöll, att alla grevskap och friherrskap samt övriga förlänningar, som gav mer än 600 daler i årlig ränta, skulle indragas till kronan. Därmed var högadelns övermakt bruten i Sverige.

Reduktionen utfördes utan dröjsmål och med oblidkelig stränghet. Femton grevskap och tjugusex friherrskap indrogs i rask följd. Även övriga gods, som avhänts kronan, återtogs till den gräns, som riksdagen beslutat. Räfsten med förmyndarna blev ganska sträng. Per Brahes arvingar måste t. ex. erlægga nära en halv million daler, varigenom de miste en god del av sina rikedomar. Mest lidande blev Magnus Gabriel De la Gardie. Hans lösa egendom åtgick vid förmyndarräfsten, och hans vidsträckta jordagods hemföll under reduktionen. Han fick emellertid behålla Venngarns gård i Uppland samt för sin gemäls räkning nyttja Höjentorps kungsgård. Reduktionen, som enligt 1680 års beslut var grundad på rättvisa och billighet, blev under sin fortgång hård och skoningslös, i synnerhet sedan det vid en ny riksdag, 1682, beslutats att den skulle utsträckas även till de mindre godsen. Konungen själv ledde och övervakade alla räfster. Bland de män, som biträdde honom härvid, fanns ingen så nitisk och driftig som Jakob Gyllenborg. Han drev kronans anspråk ytterst långt och blev genom det stora inflytande han ägde, orsaken till att många hårda beslut både fattades och gick i verkställighet. Hans duglighet förvärvade honom konungens synnerliga gunst, men genom sin reduktionsiver ådrog ha sig bitter ovilja i synnerhet hos dem, som blev offer för hans överdrivna nit."

Varpå skildras, hur Karl XI använde de genom reduktionen inkomna medlen till att klara rikets finanser, och slutas med orden: "Åt alla grenar av förvaltningen ägnade sig konungen med outtröttlig omsorg. Överallt grep han in, även på områden som man kunnat förmoda vara främmande för honom. Av samtida blev han stundom hårt bedömd för den omutliga stränghet, varmed han bedrev reduktionen. Eftervärlden har utan att blunda för hans fel likväl skattat hans förtjänster om fosterlandet så högt, att den givit honom en plats bland våra största konungar och kallat honom den store rikshushållaren."

Ja, den tiden fanns inga borgartidningar och högersocialistblad, som gastade om bolsjevism, när landets rikedom återtogs från tjuvarna. Man fattar bäst skillnaden mellan då och nu, om man gör tankeexperimentet: kung Gustaf V ledande en reduktion med Edén eller Thorsson som Gyllenborg och en högsta domstol som tilldömer kronan dess rättmätiga vattenfall från rovbolagen etc. Man skrattar vid den jämförelsen. Men man borde gråta.

DEN PROLETÄRA REVOLUTIONEN OCH KAUTSKY

A v N. L E N I N

I anledning av Kautskys nyligen i Wien utgivna broschyr "Proletariatets diktatur" kommer Lenin att utge en skrift om den proletära revolutionen och Kautsky. Då hans arbete emellertid dragit ut på tiden, har han t. v. i Pravda publicerat en kort uppsats över samma ämne, varur "Zimmerwald" lånar följande:

En försvinnande liten del av Kautskys skrift har ägnats åt den ryska bolsjevistiska revolutionen. Kautsky upprepar de men-sjevistiska visheterna till den grad på en höft, att den ryska arbetaren icke kan ägna annat än ett humoristiskt leende däråt. Man tänke sig blott exempelvis, att som "marxism" utgives en betraktelse, vilken vimlar av citat ur pseudoliberalen Masslows arbeten, nämligen över hur de rika bönderna söker lägga sig till med jord-egendomar samt hur fördelaktigt för dem det skulle vara med höga sädespriser o. dyl. Och därefter den efterblivna, numera helt och hållet liberala förklaringen från våra "marxister": "Den fatiga bonden erkännes här (d. v. s. av bolsjevikerna i den ryska sovjetrepubliken) av 'Proletariatets diktatur' såsom en förbestående produkt av den socialistiska agrarreformen" (sidan 48 i Kautskys broschyr).

Storartat, eller hur? En socialist och marxist tar sig för att söka övertyga oss om revolutionens borgerliga karaktär, och gör sig därvid lustig över lantproletariatets organisation — helt och hållet i Masslows, Potressows eller kadetternas anda.

Genom att avhända de rika bönderna deras egendom, manar Kautsky, indrager man blott ett nytt element till oro och borgarkrig i produktionsprocessen, som för en sund utveckling är i trängande behov av vila och säkerhet (sid. 49).

Otroligt! Och detta är ord av Kautsky och icke av en Sawinkow eller Miljukow?

*

Till nära nio tiondelar sysslar Kautskys skrift med en teoretisk fråga av allra största vikt: frågan om *proletär-diktaturens*

förhållande till demokratin. Och just i denna punkt framträder Kautskys fullständiga avfall från marxismen.

Kautsky försäkrar sina läsare, och det med fullkomligt allvar och synnerligen "lärd" min, att Marx med "Proletariatets revolutionära diktatur" icke skulle ha menat en "regeringsform", som utslöte demokratien, utan ett *tillstånd*, nämligen tillståndet av makt. Ett härskande proletariat såsom folkmajoritet är endast då möjligt, när demokratien strängt iakttages; så framgick exempelvis pariserkommunen, som först var den förkroppsligade proletärdiktaturen, genom allmän folkomröstning. Men att Marx, när han talade om proletariatets diktatur, "icke hade någon regeringsform för ögonen bevisas redan därav, att han var av den åsikten, att i England och Amerika övergången skulle kunna ske på fredlig, sålunda demokratisk väg". (s. 20—21).

Otroligt! Just detta är Kautskys tankegång; han rasar mot bolsjevikerna just för deras kränkande av demokratien, i konstitutionen som i hela deras politik, och predikar lidelsefullt vid varje tillfälle demokratiens metoder i motsats till diktaturen.

Därmed går Kautsky direkt över till opportunisternas läger, vilka, som exempelvis tyskarna David, Kolb och andra socialpatrioter, eller de engelska Fabianerna och de s k. oavhängiga, eller reformisterna i Frankrike och Italien, alla gjort sig kända för större öppenhet och ärlighet, i det de tillbakavisat den marxiska läran om proletariatets diktatur, emedan den är en motsägelse till demokratien.

Sålunda en direkt tillbakagång till den tyska för-marxistiska socialismens åskådning, som strävade mot den fria folkstaten, till de småborgerliga demokraternas åskådning, som icke förmådde fatta, att varje stat är detsamma som ett maskineri för den ena klassens undertryckande genom den andra.

Det vore ett fullständigt avstående från proletariatets revolution, i vars ställe då sättes den liberala teorien om "vinnande av majoritet" och "utnyttjande av demokratien".

Allt vad Marx och Engels under 40 års tid, eller från 1852 till 1891, predikat och pekat på, nämligen att proletariatet måste sönderslå det borgerliga statsmaskineriet — allt detta har nu Kautsky, avfällingen, helt och hållet glömt bort, misstytt eller kastat över bord.

Skulle jag utförligt ingå på Kautskys teoretiska villfarelser, så bleve jag tvungen att upprepa allt, vad jag klargjort i min

skrift "Stat och revolution". Detta kan väl här icke vara nödvändigt. Jag vill endast i största korthet påpeka följande:

Kautsky avsäger sig marxismen, emedan han glömmer, att *varje* stat är ett maskineri för att hålla den ena klassen nere under den andra, och att den mest demokratiska borgerliga republik alltid dock utgör ett maskineri för att hålla proletariatet nere genom bourgeoisien.

Proletariatets diktatur är icke en "regeringsreform", utan en *stat* av alldeles särskilt slag, den proletära staten ett verktyg för *bourgeoisiens hållande nere genom proletariatet*. Detta undertryckande är nödvändigt, emedan bourgeoisien alltid skall göra förbittrat motstånd mot äganderättens upphävande.

(Hänvisandet på att Marx på 70-talet medgav möjligheten för ett fredligt övergående till socialismen i England och Amerika, är en invändning av en sofist, eller rättare en bedragare, som använder sig av citat och exempel i bedrägligt syfte. Ty för det första räknade Marx även på den tiden denna möjlighet som ett undantag, för det andra existerade då ännu icke den monopoliserade kapitalismen, d. v. s. imperialismen; och för det tredje fanns det i England och Amerika ingen militärapparat — men nu finns den där likväl — som huvudstöd för det borgerliga statsmaskineriet.)

Där det är fråga om undertryckande, kan det icke finnas någon frihet eller likställighet. Därför menade Engels: "Så länge proletariatet ännu har behov av en stat, behöver det staten, icke i frihetens intresse, utan för undertryckande av sina motståndare, men så snart det blir möjligt att tala om frihet, upphör staten som sådan att existera".

Den borgerliga demokratien, som för proletariatets uppfost-
ran och skolning är av obestriddligt värde i kampen, skall alltid vara för trång, för falsk och hycklande, så länge den utgör en demokrati för de rika och ett bedrägeri för de fattiga.

Den proletäriska demokratien undertrycker utsugarna, bourgeoisien, och hycklar sålunda icke, men lovar dem heller icke någon frihet eller demokrati. De verksamma skänker hon emellertid *verklig demokrati*. Rysslands sovjetmakt har skänkt proletariatet och därmed hela den oerhört stora arbetande massan i Ryssland en frihet och en demokrati, som är okänd, omöjlig och otänkbar för varje borgerligt demokratisk republik; därför har den frångagit bourgeoisien dess palats och gårdar (eljes vore hela församlingfriheten hyckleri); frångagit kapitalisterna tryckerier och

papper (eljest vore hela pressfriheten en lögn för den arbetande majoriteten), och har i stället för den borgerliga parlamentarismen satt den demokratiska organisationen av sovjeter (råd), som står "folket" tusenfalt närmare och är tusenfalt mer "demokratisk" än det mest demokratiska borgerliga parlament.

Kautsky trollar bort klasskampen, i samma ögonblick han finner användning för demokrati. Kautsky har blivit en äkta överlöpare och går i bourgeoisiens släptåg.

*

Kautskys "internationalism" kan jag icke tyst förbigå. Utan att mena det har Kautsky kastat ett klart ljus över den, nämligen därigenom att han med högsta sympati talar om mensjeviker-
nas internationalism, vilka även påstås vara Zimmerwalds anhängare, som ju är bolsjeviker-
nas köttsliga bröder.

Denna vackra beskrivning på mensjevistisk "zimmerwaldism" går ända därhän att påstå: Mensjeviker-
na önskade allmän lösen: utan annekationer och utan pålagor. Så länge detta icke skett, skulle ryska armén, enligt deras mening, hållas beredd till strid. De elaka bolsjeviker-
na har emellertid "desorganiserat" armén och slutit den dåliga Brest-freden. Och Kautsky säger oss tydligt och klart, att man borde ha lämnat konstituanten orörd, och att bolsjeviker-
na icke skulle ha tillägnat sig makten.

Internationalismen består således däri, att man understöder sin "inhemska" imperialism, alldeles så som Kerenskis mensjeviker och socialrevolutionärer understödde regeringens hemliga fördrag och försökte insnärja folket i den vackra frasen: vi "fordrar" ju av vilddjuren, att de blir fromma, vi "fordrar" av de imperialistiska regeringarna, att de antar lösen "utan annekationer eller pålagor".

Enligt Kautskys åsikt består internationalismen just däri.

Men enligt vår åsikt är detta absolut renegatism.

Internationalismen betyder brytning med de inhemska socialpatrioterna (d. v. s. fosterlandsförsvararna) och med den imperialistiska regeringen; den betyder revolutionär kamp mot denna regering, dess störtande och beredvillighet att ta på sig de största nationella offer (till och med en Brest-fred), i händelse detta befordrar den *internationella* arbetarrevolutionen.

Vi vet väl, att Kautsky och hans kumpaner (såsom exempelvis Ströbel, Bernstein m. fl.) var mycket upprörda över Brest-freden. De skulle hellre ha sett, att vi med storartade gester överlätit makten i Ryssland på bourgeoisien. Dessa trögtänkta, men godmodiga tyska småborgare lät icke leda sig av att den proletäriska sovjetrepubliken, vilken som den första i världen på revolutionär väg störtat imperialismen, ägt bestånd ända till den europeiska revolutionens utbrott och måste underblåsa branden i de övriga länderna (småborgarna är rädda för branden i Europa, de fruktar borgarkriget som utgör en fara för "lugnet och säkerheten"). Ingalunda. De lät leda sig av, att den småborgerliga nationalismen skulle upprätthållas, denna nationalism, som i kraft av sin "måttlighet och punktlighet" utger sig för "internationalism". Den ryska republiken hade bort förbli en borgerlig republik och avvakta en sådan. Därefter skulle alla människor ha blivit goda, måttliga, okrigiska, nationalistiska småborgare, och däri skulle just internationalism bestå.

Så tänker Kautskyanerna i Tyskland, Longuets anhängare i Frankrike, "Independent Labour Party" i England, Turati och hans renegatbröder i Italien o. s. v.

Nu kan endast fullständiga dumhuvuden icke inse, att vi icke endast har handlat riktigt då vi störtade vår bourgeoisie och dess lakejer — mensjeviker och socialrevolutionärerna — utan att vi också hade rätt, då vi avslöt Brest-freden, efter det att vår uppmaning till ett allmänt fredsslut, stött på offentlighet och brytandet av hemliga fördrag, avvisats av ententens bourgeoisie. Ty, hade vi icke avslutit Brest-freden, så hade vi måste utan vidare överlämna makten till ryska bourgeoisien och därigenom i hög grad skadat den internationella socialistiska revolutionen. Vi har dessutom till priset av nationella offer stärkt oss för ett sådant internationellt revolutionärt inflytande, så att Bulgarien just nu efterliknar oss, i Österrike och Tyskland jäser det, imperialismen i båda dessa länder (skrivet 9 okt. 1918) är försvagad, medan vi står starka och begynt uppbyggandet av den verkligt proletariska revolutionen.

Av Kautskys taktik framgår, att de tyska arbetarna för närvarande borde tillsammans med sin bourgeoisie försvara sitt fädernesland, och att de borde taga sig i akt för den tyska revolutionen, ty engelsmännen skulle till sist kunna påtvinga dem ett nytt Brest-Litovsk. Men detta är småborgare-nationalism.

Vi däremot säger: erövringen av Ukrajna betydde det största nationella offer, men Ukrajnas proletärer och fattiga bönder har den stärkt samt ställt dem såsom revolutionära förkämpar i den internationella arbetar-revolutionens namn. Ukrajna har tagit skada därav — men den internationella revolutionen har vunnit därpå, att den "demoraliserade" den tyska armén, försvagade imperialismen och närmade de tyska, ukrainska och ryska revolutionära arbetarna till varandra.

Angenämare skulle det visserligen ha varit, om vi genom kriget hade kunnat störta såväl kejsar Wilhelm som Wilson. Men detta är hjärnspeken. Genom ett yttre krig är vi icke i stånd att störta dem. Men däremot kan vi påskynda undergrävandet av deras ställning. Vi har redan i hög grad uppnått detta genom den proletariska revolutionen.

Vida större framgångar hade de tyska arbetarna kunnat uppnå, om de hade överlämnat sig åt revolutionen utan hänsyn till *nationella offer* (ty just däri består den sanna internationalismen), om de hade förkunnat att för dem den internationella arbetar-revolutionens intressen står högre än oantastligheten, säkerheten och lugnet för det ena eller andra och framför allt för deras *egna nationella stater*.

*

Den största olyckan och största faran för Väst-Europa består i att där icke finnes något revolutionärt parti. Det finns där ett parti av förrädare, såsom Scheidemann, Renaudel, Henderson, Webbs et consortes, eller slavsjälar sådana som Kautsky, men något revolutionärt parti finns icke.

Säkerligen kan den mäktiga revolutionära massrörelsen utfylla denna lucka, men den är och förblir dock en stor olycka och en stor fara.

Därför gäller det att avslöja alla renegater av Kautskys sort för att därmed stödja de revolutionära proletärerna i alla länder. Blott alltför snart skall proletariatet vända förrädarna och renegaterna ryggen och följa våra skaror samt bland dessa skaror välja sig en ledare. Icke med orätt klagar bourgeoisien i alla länder över "världsbolsjevismen".

Världsbolsjevismen skall segra över världsbougeoisien.

ETT SOCIALISTISKT DOKUMENT FRÅN TRETTONDE ÅRHUNDRADET

Av O. DALQVIST

Under de senare årens många vattenfallsprocesser här i landet har upprepade gånger vid domstolarna förts på tal det så kallade Helgeandsholmsbeslutet av år 1282. I processen om Krångedeforsen yttrar kronans ombud, revisionssekreteraren greve H. A. H. Hamilton, att kronans regalrätter äro oberoende av att det s. k. Helgeandsholmsbeslutet "utan tvivel måste betraktas som ett på 1500-talet hopsatt falsarium". (Sid. 17 i det tryckta protokollet.) Och i målet om Lanforsen omnämnas samma dokument i den form att kronoombudet, vicehäradshövding E. Hagelin, uttalar att även om samma dokument skulle vara uppdiktad och själva handlingen sålunda förfalskad, "skulle den dock äga den stora betydelsen att de däri framställda åsikterna voro ett uttryck för och stodo i full överensstämmelse med den då rådande åskådningen och rättsuppfattningen."

Sedan kronoombuden sålunda själva slagit undan för sig den urgamla grunden för kronans regalrätt, var vägen jämnad för domstolarna att frändöma kronan dess vattenfall. Ragunda häradsrätts utslag den 27 juni 1913 börjar också på följande sätt: "Sedan äldre tider har kronan, tydligen på grund av tilltro till äktheten av det föregivna s. k. Helgeandsholmsbeslutet 1282, ansetts äga rätt till fiske efter lax, ål, sik och id i de norrländska älvarna." Domstolen tog det beskedliga kronoombudet bokstavligen på ordet.

Att kronan över lag har blivit förlorande part i dessa mål är allmänt bekant. Även där underdomstolarna på starka grunder ställt sig på kronans sida mot bolagen har högsta domstolen kullkastat ett sådant domslut. Så hade Svea hovrätt i målet om kungsådran i Krångedeforsen ansett att, då kungsådra funnes i den ovanför belägna Hissmoforsen, det måste anses utrett att kungsådra funnes jämväl i Krångedeforsen. Men högsta domstolen klippte formligen av kungsådran, bokstavligen talat, och trodde sig våga ett instämmande med häradsrätten, som ej mot bolagets bestridande (!) ansåg ådagalagt att sådan ådra funnes jämväl vid Krångede! Att logiken får sig en grundlig knuff bekymrar ej höga rättvisan.

Svenska kronan har sålunda genom sina ämbetsmän och ombud, såväl som domstolarna, nästan demonstrativt skjutit ifrån sig det kraftigaste bevismedel för kronans rätt till vårt lands naturrikedomar, den svenska historien känner. Det är en officiell kapitulation för privatkapitalismen, företagen avgjort mot folkflertalets vilja, men troligen under tyst gillande från det "demokratiska genombrottets" män.

Helgeandsholmsbeslutet av år 1282 finnes i ett antal avskrifter, varav den ena återgives i "Svenskt Diplomatarium", tryckt 1829, ur vilken avskrift vi låna några utdrag. I sin gammaldags stavning inledes aktstycket med följande ord:

"Utij Konungh Magni Ladulas tidh blef hållin en allmanneligh Herredagh i Stöckholm Anno Christi 1282 i Junij månad.

Tå skiöt Konungen Råsten till alla Bischopperne och alle Laghmån öfwer alt Rikiett, och sedan til Allmogen; så wäl högom som lågom, innan Rådth så wäl som utan, och gaf them alle sampteligen tilkänna, at han icke effter den dagh betröste sigh att förswara Swerges Crona, och ellietsh hålla sitt Konungzlige Häff medh Upsala ödhe allenast, som the förre Swerges Konungar gjort hafwa, utan begiärde af them samptligen, att de wille öfwerwäga och berådslå, hwad som Cronan kunde blifwa förbättrat medh och gaff them fritt utij twå dagar til att berådslå och sigh betänka, hwad de wille swara till förbem: e Cronones förbättringh. På tridie dagen bleff omslagit och utropat, att aller Allmoge skulle församblas på Helgans Holmen, som och skedde."

Därpå heter det att Uplandslagmannen skulle "gifwa Rösten ifrå sigh" (tala), varvid han meddelade kungen allmogens beslut, "uppå alles deras wägnar" heter det. Detta beslut, för vilket kungen tackade och som sålunda efter den tidens förhållanden fastställdes, innehåller att alla bergverk och strömmar i riket skulle ligga under kronan, det vill säga höra kronan till; vidare rikets största insjöar såsom Hjälmaran, Mälaren, Vättern och Roxen med deras strömmar och fiskerier, alla skär i svenska och finska skärgårdarna, vidare alla nybyggen, så kallad stubbejord, som upptagas på kronans allmänningar, varjämte beslöts att en "allmännelig Jordesyn och rannsakningh" skulle hållas öfver hela riket.

Det bekräftas av ett flertal författare att genom detta herredagsbeslut på en gång lades under kronan mer av landets naturrikedomar, än vad som någonsin förr eller senare förekommit. När man därtill lägger att Gustav Vasa sedermera i sitt brev till Nordlanden förklarade som kronans egendom "alla ägor, som obygdde ligga", så framgår därav att kronans egendom vid denna tid var av en betydande omfattning. Bergverken, omfattande malm och gruvor, alla vattenfallen, fiskerierna, väldiga allmänningskogor och omkring hälften v all jord, även den odlade, räknades såsom lydande under kronan. Det rådde i själva verket en ganska långt utsträckt statsocialism med konungamakten som statens representant och överhuvud.

Vid processerna om de luckrativa vattenfallen Lanforsen och Krånge ha kronans ombud, som förut nämnts, vid domstolarna avstått från ett det kraftigaste bevismedel, som å kronans sida stått att erhålla. Dessa processer ha därigenom fått öfver sig något av samma byråkratiska expeditionsmässighet, som utmärkte rekognitionsskogsprocesserna på 1890-talet, då det hela såg ut som en pro formasak för beredande av säkrare äganderätt åt de stora bolagen. Endast processen om Lanforsen skänkte åt de intresserade bolagen ett vattenfall på åtskilliga millioner, utan att bolagen behöft erlægga någon köpeskilling. Sådana gåvor åt privatkapitalismen har vår tid råd att giva!

På vilka grunder ha nu kronans ombud gjort det häpnadsväckande uttalandet rörande Helgeandsholmsbeslutet? Visst är att nämnda beslut under århundraden utgjort grunden för statens äganderättsanspråk till såväl vattenfall som skogar och gravor här i landet. Allt sedan Johan III:s tid, då beslutet "gavs fram för konungen" av Palne Eriksson Rosenstråle, då slottsfogde i Vadstena, och sedermera under reduktionen, har nämnda beslut återopats som grund för kronans rätt. Samtliga kameralvetenskapliga författare både i äldre och nyare tider ha omnämmt samt återgivit innehållet, utan att med ett ord antyda något vivel om dess äkthet.*

I protokollet från åtskilliga skogskommissioner under Karl XI:s tid återopas och omnämnes Helgeandsholmsbeslutet av 1282. Den skogskommission, som under presidenten Axel Stålarms presidium åren 1689—90 rannsakade och indrog stora skogssträckor i Skaraborgs län till kronan, yttrade sålunda enligt protokollet om skogen Rysslinge att den "efter Helgeands holmens beslut av år 1282 hört K. Maj:t och kronan en skyldt till, likasom Upsala, och i bland de stoore skogar, som till publici afsaknad äro i förgätenhet komne, och af privatis inkräktade."

På grund härav förklarades skogen för en kronans allmänning. Den regalrätt, kronan av ålder ägt till kungsådran i floderna i Södra och Mellersta Sverge, grundas till avsevärd del på Helgeandsholmsbeslutet och den däri grundade rättsåskådningen.

Beslutet föreligger i flera avskrifter, varav somliga äro ungefär samtidigt gjorda, vilket är ett starkt bevis för att beslutet funnits i original. Men detta är förkommet, som det förmodas på det sätt, att någon av de främmande konungarna, som regerade före Vasatiden, troligen Erik av Pommern, bortfört både detta och flere andra värdefulla dokument ur riket.

Det är lätt förklarligt att en statshandling, som i så hög grad utgjort ett värn omkring statens egendom, skulle utsättas för angrepp från dem, som traktade efter denna egendom. Därav förklaras de gjorda angreppen. Dessa började redan under reduktionens dagar. Kvarnkommissionerna hade i fråga om åtskilliga kvarnar i Västergötland förklarat dem för kronans egendom och pålagt dem skatt. Sålunda hade en greve Mauritz Lewenhaupt** frändömts en kvarn i Noos (Nossau) i Åse härad emedan strömmen "var allmänningsvatten, som nämnes i additamentet till Västgöta Lagen, uti hwilket watten efter Helgeholms Beslut och flere Kongl. förordningar ingen privatis utan skälig afgift till K. Maj:t och Cronan någon egendom hafwa kan eller sig tillegna förmedelst häfden."

Dessa domar väckte oro bland adeln. En överste Conrad Sparre ingav till kungen och rikets ständer, "å egna och flere av ridderskapets

* Se härom: Barthold Nyström i Beskrivning om Svenska Hemman och Lägenheter, utgiven 1784, å sid. 11, Anders Bötin i hans år 1798 utgivna Beskrivning om Svenska Hemman och Jordagods, Jh. Gust. Brantings stora handbok, utgiven 1825 och Joh. Gust. Lindes år 1852 utgivna Ekonomilagfarenheten.

** Om den Lewenhauptska släktens framfart mot underlydande se Kämpes: Sv. Allmogens frihetsstrider.

och adelns vägnar" en skrivelse, vari han begärde ändring i kommissionens beslut, påstående att Helgeandsholmsbeslutet aldrig kunnat uppvisas, utan endast en relation o s. v.

Det var sålunda i en ren intressetvist tvivlet på beslutets äkthet första gången framkastades. Saken blev föremål för mycken skriftväxling både för och emot. Kammarkollegium uttalade att "svåre påföljder för K. Maj:t och Cronan därav flyta skulle, om slikt skulle nu sättas i tvivelsmål och disputeras", varför kollegium önskade att saken "med all varsamhet måtte handteras". Riksantikvarien Beringschöld ansåg beslutet äkta, liksom Petter Abrahamsson, vilken synes hava varit tjänsteman vid statens arkiv."

Striden torde denna gång ha förblivit tämligen oavgjord och Helgeandsholmsbeslutet kvarstod i verkligheten orubbat som förut.

Under den liberalistiska strömning, som drog fram under 1800-talet, gjordes ett nytt försök att angripa Helgeandsholmsbeslutet. Det var den bekante prof. Carl Gustaf Styffe, som nu trädde fram som målsman för den privatkapitalistiska riktningen i svensk politik.

Styffes inlägg, som finnes infört i Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens handlingar 1864, utgör ett bevis därpå att vetenskapsmän, då tidpunkten anses lämplig, ej sky att bruka sig för vissa tendenssyften. Sålunda heter det i inledningen, att ett sådant beslut, som Helgeandsholmsbeslutet skulle utan tvivel hava varit en av de märkligaste tilldragelser i Sverges historia. Beslutet skulle enligt Styffe stå i strid med den tidens rättsuppfattning och andra samtidigt aktstycken. Här emot måste dock nedläggas en bestämd och allvarlig gensaga. Var och en, som varit eller är i tillfälle att taga kännedom om kungabrev, författningar och rättshandlingar i jordatvister, äborättstvister m. m. från äldre tider, upptäcker snart den allra närmaste öveensstämmelse i de viktigaste punkter mellan dessa och det så kallade Helgeandsholmsbeslutet. Till skillnad från vår egen tid framträder överallt en stark strävan att bevara och föröka statens egendom. Ett uttryck härför är bland annat den i konungaederna intagna punkten att konungen ej skulle äga att förminska kronans gods. Även drottning Kristina avlade ed på denna försäkran, fastän hon hela sin regeringstid igenom visade att hon ej brydde sig om denna ed.

Den nämnde överste Conrad Sparre, liksom Styffe, ha båda sökt för sin mening utnyttja det förhållandet att originalet till Helgeandsholmsbeslutet ej kan uppvisas. På liknande sätt förhåller det sig dock med flera andra äldre dokument, utan att deras faktiska befintlighet därför har bestritts. Sålunda utfärdade Karl den nionde den 16 december 1607 ett "säkerhetsbrev" för de nybyggare och andra, som ville slå sig ned och odla, rödja torpställen uppå Wåre och Cronones egendom" i Västerbergslagen, varigenom dessa tillförsäkrades att de skulle få "njuta och behålla samma plats för sig och sina efterkommande till evärdelig egendom".

Originalen till detta kungabrev kan ej heller återfinnas. Det saknas till och med i registratoret för dylika brev, liksom i alla samlingar av officiella handlingar från den tiden, men det har dock företetts i av-

skrifter och av högsta domstolen i utslag bland annat den 14 febr. 1785 godkänts som laga bevis på nybyggarnas rätt gentemot Schisshytte bruksägare, då dessa redan då ville slå under sig de på allmänningen upplade torpen. I parentes må här anmärkas att bruksägarna slutligen så fullkomligt lyckades i sitt utrotningskrig mot åborna, att numera endast finnes en, säger en, åbo kvar av de många, som med anledning av Karl IX:s brev slogo sig ned på allmänningen!

Men detta rubbar ej i och för sig det faktum, att kungabrevet av domstolarna förklarats som äkta, ehuru icke originalet, utan endast avskrifter, kunnat uppvisas.

Styffes avhandling mot Helgeandsholmsbeslutet bär följande långa och pompösa titel: Framställning av de så kallade Grundregalernas uppkomst och tillämpning i Sverige intill slutet av sextonde århundradet, med anledning av den uppdiktade berättelsen om ett riksdagsbeslut på Helgeandsholmen år 1282. Uppläst vid inträdet i Kongl. Vitterhets-, Historie och Antikvitets Akademien 19 sept. 1860."

Han går däri till storms mot både skogsregalet, bergverksregalet och vattenregalet, det vill säga mot statens och det allmännas rätt över huvud taget. Han var den ekonomiska lät-gå-politikens, det liberala Manchesterdömet's man, förebådande den kapitalistiska storindustriens genombrott och därmed ankomsten av hela det ekonomiska system, som nu vid och efter världskriget gjort en så fullständig bankrutt även i vårt neutrala land och ådragit mänskligheten så utsägliga lidanden.

Under sina bemödanden att borteliminera kronans rätt kan Styffe ej undgå att omnämna att redan biskop Brask i sin berättelse om Motala ström omtalar kungsådran som en allmänt bekant sak samt att begreppet kungsådra mycket tidigt tillämpades på Dalälven. Vid Elvkarleö fastställdes redan på 1400-talet kungsådra samt kronans rätt till laxfisket därstädes

Den 22 mars 1473 bestämde en utsocknes synerätt kungsådrans läge vid Elvkarleö och en annan synerätt förnyade samma förrättning den 25 maj 1500. Originaldombrevet till förstnämnda förvaras i riksarkivet.

I Ume och Torne älvar ägde kronan laxfiskerädet redan under drottning Margaretas tid.

Hela Koppärbergets stora järnverk ansågs på 1300-talet som en kronans egendom, liksom fallet ursprungligen varit med Kroppa, Hellefors, Åkers m. fl. bruk.

Gustav Vasa skrev i ett brev till bergsmännen i Noraskog den 29 mars 1552: All malmberg i Sverige lyda till Sveriges krona. I ett kungl. brev av Johan den tredje av den 19 augusti 1572 tillskrives kronan fullständigt bergsregal i dess strängaste mening och i ett brev av drottning Kristina av den 6 juli 1649 heter det, att "alle Grufwur aff hwad slagz Malm och Metall the hälst äre, skole räknas och hållas för Cronones Regal-wäreck."

Vidare citat torde vara överflödiga. Rörande de befintliga avskrifterna av Helgeandsholmsbeslutet uppgiver Palne Eriksson själv att han avskrivit den ena ur en gammal bok, som biskop Botvid i Strängnäs haft i förvar. Denna uppgift vinner ett indirekt stöd av Styffe själv, som

bekräftar att rikets handlingar den tiden förvarades i Strängnäs. Det oaktat påstår Styffe på ett annat ställe att Palne Eriksson själv uppdiktat Helgeandsholmsbeslutet! Han överträffas endast av en greve Erik Sparre, som i en handskrift angriper Palne Eriksson och kallar honom "en huvudljugare". Att en medlem av den tidens adel skulle hata en man, som kraftigt verkat för att värna om statens egendom mot adeln, det kan man ju förstå.

Bevisen äro dock långsökta och svaga. På dylikt sätt skulle man kunna bestrida många av de äldre handskrifterna och aktstyckena ur vårt lands historia.

Det synes vara på tid, och det ligger synnerlig vikt uppå, att vad vi äga som stöd och bevis mot privatkapitalistiskt rofferi blir utnyttjat och framställt i sin rätta belysning. Det synes bliva den nya riktningen inom socialdemokratien, som får detta värv sig pålagt. Den äldre socialdemokratien har i denna, som i så många andra punkter, fullkomligt svikit sitt program och socialismens principer. Ett parti, som stillatigande åser att nationens rikedomar läggas för ett fåtal privilegierades fötter, har ej rätt att bära socialdemokratiens namn.

Schweiziska reaktionen i arbete

Under intrycket av den reaktion, ententeimperialismens seger skapat runt om i världen, har schweiziska borgarklassens regering skyndat att arrangera en stor socialistprocess som hämnd för storstrejken. Följande anklagelser riktas mot följande partikamrater:

1. Myteri, begånget genom utsläppande eller spridning av upprop till proteststrejk av den 7 nov. 1918: Dübi, Dürr, Grimm, Ilg, Kaufmann, Schneider, Schrüch, Woker och Schneeberger.
 2. Myteri, genom d:o uppropet till "det arbetande folket" av den 11 nov. 1918, de nämnda (utom Dürr), samt Allgöwer, Eng, Grosplier, Gschwend, Huggler, Lang, Reithaar, Rüser, Platten, Schmid och Nobs.
 3. Myteri, genom d:o uppropet till "järnvägsmän av alla kategorier": Allgöwer, Lang, Woker, Dübi, Kaufmann, Eng, Huggler och Perrin.
 4. Brott mot förbundsförordningen av den 11 nov. 1918 samtliga av grupp 2 och 3, såvida de ej blir dömda enligt där återopade paragrafer.
- Den stora processen, som nog kommer att låta tala om sig, börjar den 20 januari och äger rum i Bern.

När detta häfte av "Zimmerwald" prässlägges, har vårt broderorgan Berner Tagewacht just börjat införa de vidlyftiga akterna i processen. Vi återkommer till den och lämnar i nästa häfte en utförlig redogörelse om den schweiziska generalstrejken av en svensk partivän, som i flera år vistats i Schweiz och där på nära håll följt även denna kamp.

ENTENTEN OCH DEN TYSKA ARBETARKLASSEN

Av JOH. KNIEF

Ur den vetenskapligt socialistiska tidskriften Arbeiterpolitik i Bremen lånar "Zimmerwald" följande ypperliga klarläggning av ententens ställning till de tyska arbetarna och därmed också av hela det nuvarande politiska läget:

Den tyska imperialismen har störtat samman, men ur sammanstörtandet börjar i allt klarare former utvecklas proletarietets klasskamp. Och med den till livet hotades säkra instinkt inriktar ententen redan nu sin politik på nedbrytandet av det tyska proletarietets självständiga klassrörelse. Sedan den tyska militärmakten störtat samman, tillkännagav ententen sina vapenstilleståndsvillkor. Wilson, som i mänsklighetens namn trodde sig tvingad att besvara det tyska u-båtskriget med Amerikas aktiva ingripande på den europeiska krigsskådeplatsen, gav sitt bifall till vapenstilleståndsvillkor, vars förverkligande betydde uthungring och krossande av ett helt folk. Meningen med dessa villkor var att visa den tyska arbetarklassen, att endast organen för de gamla maktägarna vore i tillfälle att utverka mildringar i villkoren. De ställde dessutom det gamla utrikesdepartementet på prov att bevisa, om det ännu hade nog inflytande i Tyskland eller ej. Då det inte sopats bort av den allmänna folkregeringen, svarade det iom några få timmar på ententens villkor, och inom lika kort tid kom svaret tillbaka, att mildare villkor medgivits. Spelet var genomskinligt. Man ville förskräcka den tyska arbetarklassen och om möjligt avhålla den från att fortsätta på revolutionens väg, och man ville samtidigt ha en gradmätare för rörelsens ställning i Tyskland, på vilken det lät avläsa sig hur långt de gamla regeringsorganens inflytande ännu räckte. Samtidigt gav emellertid villkoren även i sin mildare avfattning till känna, för vilket pris allena den tyska imperialismen kan få fred med ententen — det absoluta beroendets pris.

I sammanhang härmed förklaras också förhållandet av terminen för fredsförhandlingarna, förklaras ententens alltjämt fortsatta invändningar, att den ej kan förhandla med den nuvarande

regeringen så länge dennas bestånd ej är garanterat genom skapandet av lugn och ordning i Tysklands inre. Så förklaras också Wilsons hotelsenot mot tyska regeringen, att ett bolsjevistiskt Tyskland skulle uppleva ententehärarnas inmarsch. Endast om i Tyskland ordnade förhållanden återställes, kan man få fred med ententen. Om dessa förhållanden icke inom överskådlig framtid återställes, så skall ententen sörja för att dylika upprättas. Det är meningen i de Wilsonska yttrandena om ett bolsjevistiskt Tyskland. Ordnade förhållanden? Vad menar Wilson med det? Han kan inte mena något annat än återställandet av utsugningsmaskineriet, sådant detta är förverkligat i sin mest gigantiska form och med de mest ödeläggande verkningar i den Union i vars spets Wilson står. Skall detta maskineri åter komma i gång, kan det endast ske med ententens understöd. Men understöd betyder översatt från humanitära hycklares tungomål till den imperialistiska verklighetens rövarspråk: underkuvande. Varje de imperialistiska regeringarnas inbördes fred är en överenskommelse som beseglar proletariats underkuvande.

Världskriget har icke löst de konflikter, som slumrar i imperialismen. Det har avfört den engelsk-tyska motsättning, varpå det flammade upp, genom den tyska imperialismens krossande. Men först genom störtandet av den tyska imperialismen har den väg blivit fri, på vilken den nya världspolitiska motsättningen kan utveckla sig, den som gryr mellan Förenta staterna och Japan. I denna motsättnings tecken står imperialismens nya epok. Japans återhållsamhet på de europeiska krigsskådeplatserna, dess livliga ingripande i de sibiriska och kinesiska förhållandena visar, att de japanska imperialisterna vet var deras verksamhetsfält ligger. Å andra sidan skyndar sig Amerika att skapa ordning i Europa och speciellt i Ryssland. Unionens mål är inriktat på att uppdelat Europa i intressesfärer för sina miljardörers finanskapital. England, Frankrike, Italien, de allierade, har för länge sedan genom skuldsättning råkat under Unionens lydno. Tyskland, Österrike, Balkan, Turkiet är söndertrasade och kan inte mer göra något motstånd som imperialistiska stater. Endast det revolutionära Ryssland är ännu obrutet. Det är ententens dödsfiende. Förblir det bestående, så är förbindelsen mellan Västeuropa och den fjärran Östern avbruten genom en bred, nästan kontinental gördel, som till på köpet dessutom är den proletära revolutionens härd. Varje aktivt ingripande av ententekapitalet i de ostasiatiska förhållandena är därmed åt-

minstone ytterligt försvårat. Därför är det för Unionen ett trängande behov att slå ned det bolsjevistiska Ryssland för att över hela den europeiska kontinenten kunna upprätta en enda vall, från vilken i varje ögonblick infallet i det asiatiska området kan förestas.

Japan tränger ifrån öster in i Asien. Unionen kommer ifrån väster. Föremålet för den ömsesidiga rivaliteten är kinesernas på människomaterial och jordrikedomar omätligt rika land. I Kina kommer Förenta staternas och Japans intressesfärer att aktivt stöta ihop. På de oändliga ytorna i Solens rike kommer det nya världskriget att uppflamma. Och liksom det nu avslutade världskriget tändes med fältropet: Mot den tyska militarismen! och: Mot tsarismen!, så kommer det nya världskrigets fältrop att lyda: Mot den gula faran! Och åter kommer kapitalets nakna profitintressen att gömma sig bakom denna ideologiska paroll. Samlingen av alla germanska, romanska, slviska, alla exotiska element mot den mongoliska rasen — i detta tecken beredes redan mobiliseringen för det nya världskriget. Herraväldet i Europa har för länge sedan tillfallit Förenta staterna. Vad den tyska bourgeoisin trott sig i förbund med socialpatrioterna kunna förhindra genom kriget: den tyska arbetarklassens utlämnande till ententen, det har nu blivit verklighet. Genom att sända de tyska arbetarna ut på slagfälten för att hålla dem under det nationella kapitalets utsugning, skapade den tyska bourgeoisin i förening med socialpatrioterna förutsättningarna för sitt eget utlämnande till Förenta staternas stor kapital och avgjorde därmed också den tyska arbetarklassens öde, att från och med nu bli exploaterad av de amerikanska milliardörerna. Formellt skulle visserligen fortfarande de tyska kapitalisterna spela sin utsugarroll gentemot den tyska arbetarklassen. Faktiskt skulle det emellertid vara det amerikanska finanskapitalet, som bespisades av detta utsugningsmaskineri — för så vitt förhållandena utvecklade sig efter de amerikanska milliardörernas önsningar.

Men — det gamla Europa genombävas av revolutionära skakningar. Den tyska imperialismens slag utlöste den ryska revolutionen. Ententens slag brakte den tyska imperialismens byggnad till fall. Nu slår revolutionens låga upp överallt ur det gamla Europas mark. Och särskilt Västeuropa är ekonomiskt alltför moget för att en lösning av de lösbrutna konflikterna och motsättningarna ännu skulle vara möjlig inom kapitalismens mark. Ännu mer än

Ryssland kommer Central- och Västeuropa under kommande epok att stå i klasskampens och socialismens tecken.

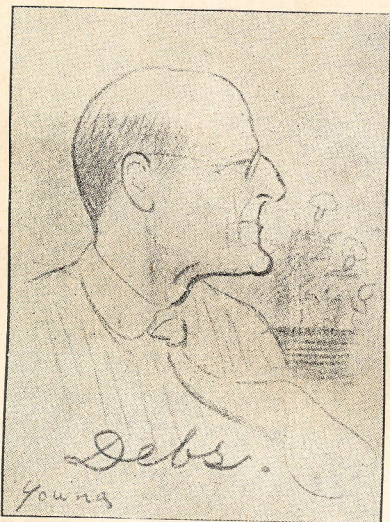
Därmed är också för den tyska arbetarklassen föreskriven den väg, den måste gå. Varje närmande till ententen, vare sig i form av ett fredsslut genom den socialpatriotiska folkregeringen eller i form av livsmedelsunderstöd, betyder tyska arbetarklassens utlämnande till rövarna i fjärran Västern, betyder deras indragande inom ententens intressesfär, betyder deras mobilisering för nästa världskrig. Endast i revolutionär kamp, endast i förbund med det bolsjevistiska Ryssland kan tyska proletariatet göra ententen svårigheter i dess strävan att utnyttja överväldet i Europa till invasion i det inre Asien och fjärran Orienten. Ett på revolutionens båg fortgående Europa gör det omöjligt för ententen att vinna en fast basis för sina operationer i fjärran Östern. Och endast i revolutionär kamp lyckas det europeiska proletariatet förintä ententemakten. Mot ett av fortgående revolutionära skakningar genombävat Europa kommer också entente-krigsmaktens jättkrafter att brista. I förbund med den imperialistiska ententen utlämnar sig den tyska arbetarklassen till den oerhördaste utsugning och till ny folkslakt. I förbund med det revolutionära Ryssland hjälper det till att upprätta den mur, bakom vilken det europeiska proletariatet kommer att kunna påbörja kommunismens fredsverk.

Arbetarord till Wilson.

Italiens socialistiska parti har i Avanti riktat en öppen skrivelse till president Wilson vid dennes besök i landet. Skrivelsen, som starkt censurerats, hävdar att partiet blivit sin socialistiska och internationella övertygelse troget, samt uttalar, att den kapitalistiska ententen ej kan ge Europa grundvalarna för en fredlig samlevnad, därför att konkurrensen kommer att förr eller senare driva till nya blodiga strider. Endast socialismen, som upphäver krigens orsak: klassindelningen, kan avskaffa kriget. Det italienska proletariatet har av detta krig endast skördat nöd och smärta, medan de härskande klasserna ostört kunnat fortsätta att hopa rikedom. Endast arbetarnas internationella befrielse från det kapitalistiska väldet ger folken möjlighet att leva i samförstånd och fred. Denna befrielse har redan börjat i de besegrade staterna Ryssland och Tyskland. Partiet håller, heter det till sist, därför fast vid sina i Kienthal uppställda 14 programpunkter.

EUGENE DEBS — FREDSKÄMPEN

Av JOHN REED

Eugene Debs

Stedman, försvararen

Den segerrusiga amerikanska dollar-reaktionen rasar mot sina fredskämpar och borgfredsbrytare med ett ursinne som vida övergår Kaiserpolitikens i Tyskland på sin tid. Ett av den chauvinistiska penningmobbens ädlaste offer är Eugene Debs, den gamle världsberömda socialistiske ledaren, flera gånger vårt broderpartis presidentkandidat, som nu för sin trohet mot Internationalen ådömts 10 års tukthus! Om vår kamrat skriver John Reed i sist hitkomna nummer av *The Liberator* en flammande artikel, varur vi lånar följande:

Alla i Terre Haute (D:s hemstad i Indiana) känner Gene Debs. För sextiotvå års sedan föddes han i Terre Haute av föräldrar som kom till Amerika från Elsass. Genes far var av en högre medelklassfamilj och ägde fabriker i Colmar. Han blev kär i en flicka, som arbetade i en av hans fabriker, och avstod från sitt arv för att få gifta sig med henne. De kom som immigranter till Indiania och genomgick ett helvete av fattigdom... Detta allt var före 1870. Men gubben Debs kunde aldrig förmås erkänna, att Elsass kunde bli tyskt. På sin gravsten hade han ristat: "Född i Colmar, Alsace, Frankrike."

Makarna kom till en socialistisk åskådning samtidigt med sin son Eugene. Och de, och ej minst han, förblev troget kvar i främsta ledet, när striden med åren blev allt hetare. Hetast på sonens ålderdom, efter Amerikas inträde i kriget. Ett tag sistlidna juni spreds ett rykte runt Amerika, att Debs skulle ha släppt sin åskådning och blivit borgfredsman. Förbittrad dementerade han lögnen i pressen, för sedan ut på en agitationstur för freden och socialismen i de mellersta staterna, överallt hotad av häktning, våld, ja, lynchning från den chauvinistiska pöbeln. Mitt i faran talade han lugnt, modigt. I Canton höll han ett uppseendeväckande internationalistiskt föredrag, kom så till Cleveland och blev där häktad.

Debs häktning väckte ett oerhört uppseende i hela Staterna. Det går dock för långt, ansåg t. o. m. folk som eljes tog chauvinistraseriet med relativt lugn. Det var någon månad före häktningen Reed besökte honom i hans hem i Terre Haute. Han hade åldrats under kriget, men hans leende var, skriver R., alltjämt lika ljust, hans vänlighet och tillmötesgående lika stort som alltid.

Gene talade. Ni som aldrig hört honom tala vet inte vad som menas med att tala. Det är inte lärdom, utsökt ordval eller en välnyanserad röst, som ger honom hans charm, men intensiteten och glöden i hans ansikte, och det snabba sätt varpå hans allvarliga ord slungas fram. Han berättade om sin agitation ute i landet, hur borgmästare och patriotligor varnade honom och hur han lika fullt talade ändå.

— Är ni inte rädd för att bli lynchad? frågade jag honom.

Gene log. Det är lustigt, sade han, det tänker jag aldrig på. Hur det nu kommer sig. Jag tror jag är andligt skyddad på något sätt. Jag vet, att så länge jag spänner ögonen i dem vågar de inte göra mig något. I regel är de ena fega stackare. Se dem bara stint i synen, det är alltsammans...

Utanför kom just en patriotisk parad. Man kunde läsa i massans ögon: "Här bor Gene Debs, Förrädaren", men då den gamle gick ut för att bjuda dem trots, slog de ned ögonen och bugade sig vördsamt.

Det var något tragiskt och samtidigt komiskt i detta sätt, varpå Terre Haute vördade Debs. Före kriget gav hans namn staden glans och han ägde en oerhörd personlig popularitet. I början var praktiskt taget hela befolkningen emot kriget. Men sedan inträffade här samma fenomen som på alla andra håll. Hela staden mobiliserades fysiskt och andligt. Utom Gene Debs. Gemene man kunde inte förstå det. Bankfolket, advokaterna och köpmännen kände ett oerhört hat mot honom. Även prästerna, som ofta bett honom bevista deras konventiklar, höll nu möten mot "fienden mitt ibland oss".

Intet namn nämndes. Ingen vågade slunga namnet "fiende" i hans ansikte. När han gick nerför gatan var alla omsorgsfullt artiga. Yrkesdetektiver och frivilliga d.o, Frihetslän-agenter o. d. figurer svärmade kring hans hus men ingen vågade gå in och möta öga mot öga det gamla lejonet. En gång hade en "patriotisk" kommitté av affärsmän gett sig på en tyskfödd arbetare och hotat denne. Debs hörde talas härom och sände kommittén följande hälsning: "Varför kommer ni inte hem till

mig i stället för till denne fattige man? Jag har en bössa som väntar på er." Kommittén kom inte.

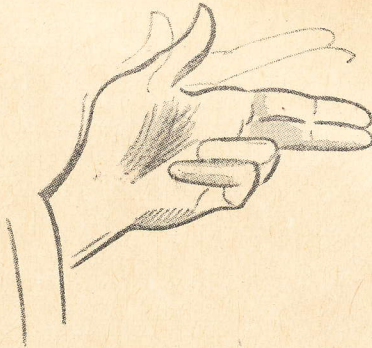
John Reed berättar, hur Debs, alltsedan han i pojkåren först såg honom, alltid för honom varit symbolen av Uncle Sam, och han slutar berättelsen om sitt besök:

Jag har ett sista intryck av Gene Debs, hans långsträckta magra huvud och lysande ansikte mot en bakgrund av ljusa blommor, den magra handen lyft och med de långa konstnärsfingrarna understrykande vad han sade:

— Är det inte storartat hur pojkarna har stått rycken! Storstilat! När inte detta kan bryta ned dem, så vet jag att ingenting kan det. Socialismen är på marsch. De kan inte hejda den, vad de än tar sig till. Ju mer brott den andra sidan begår, desto bättre för oss...

Och när vi hade kommit ner på gatan, tryckte han våra händer, klappade oss på skuldran och sade — högt så alla grannarna kunde höra honom:

— Berätta nu alla kamraterna, som slåss runtom, att Gene Debs säger att han är med, hela vägen, rakt fram, utan att darra på manschetten!

Debs hand under försvaret.
(Bilderna av Art Young.)

BOLSJEVISM OCH DEMOKRATI

av ANTON PANNEKOEK

Ur Arbeiterpolitik lånar vi följande utmärkt orienterande artikel av den världsberömda socialistiske teoretikern Anton Pannekoek:

Frågan om demokratin är f. n. den stora stridsfrågan vid Tysklands pånyttuppbyggande.

Vad betyder, vad menas med demokratin? Folkets regering. Folket skall regera självt, icke regeras av andra. Det skall självt sköta sina angelägenheter, efter egen vilja.

I denna sats bör genast observeras, att den i sin bokstavliga lydelse står utanför realiteten och endast handlar om oväsentliga begrepp. Ty ett "folk", som kunde reglera sina egna angelägenheter, finns inte. Folket är splittrat i klasser; utnyttjare och arbetare står skarpt avgränsande mot varandra. Arbetare och utnyttjare har inga eller endast mycket oväsentliga gemensamma angelägenheter; en gemensam "egen" vilja kan de icke ha. Och om, i enlighet med den strängaste, radikalaste formella demokrati, arbetare och bourgeoisie vore representerade fullt korekt efter sin numerär i ett parlament, hur skulle de kunna regera tillsammans?

Vad kunde de göra annat än fortfarande tvista och förlama varandra i arbetet?

När *vi* talar om folket, menar vi folkets massa i motsättning till den besittande minoriteten. Detta folk, det fattiga, arbetande folket, proletärklassen, skall regera sig självt. Proletariatet utgör massan, majoriteten; dess intresse bör alltså behärska allt som sker i samhället.

Det skall icke vara *förhärskande*, i det att även bourgeoisintresset är medhärskande till så där en 10 procent — det är lika omöjligt som reformisternas föreställning att förut arbetets intresse var en smula medhärskande, när i själva verket kapitalintresset var allenahärskande. Den arbetande massans intresse skall härskas ensamt. Av två fullt motsatta politiska mål kan endast ett följas.

Vi har också förut ibland något kritiserat den allmänna röst-

rätten. Vi har sagt: människorna är inte alldeles lika varann, alltså bör inte heller deras röster vara lika. En människa, som endast lever av sitt kapital, som inte arbetar, endast snyltar på samhällets kropp som parasit, som drönare, bör dock inte ha lika mycket att säga till om som en arbetare, som genom sitt arbete uppehåller samhället. Detta skäl var i viss mån ett etiskt. Nu kan vi med ännu mycket större skäl säga: målet för vår politik, det nu nödvändiga arbetet på samhällets socialistiska uppbyggande, är så fullständigt motsatt bourgeoisins intresse, att den kommer att i möjligaste mån söka hindra och snedvrída detta arbete. Vem skulle väl då han bygger sig en bostad ta med i arbetet folk, som försöker av alla krafter hindra och förstöra det? Står det en gång fast för arbetarmassorna, att de vill använda sitt politiska välde till att bygga upp socialismen, så måste de utesluta bourgeoisin från medarbetet; kapitalistintressen får icke ha något att säga till om därvid. Det är visserligen ingen formell demokrati men i realiteten en högre, en bättre demokrati, arbetardemokratin, som representerar massans livsintresse. Den är det som Marx kallade proletarietets diktatur. Den är vad som förr kallades kommunism och nu kallas bolsjevism. Den har nu i stor skala genomförts i Ryssland, sedan första ansatsen hade visat sig i Pariserkommunen 1871.

Man kunde nu fråga, hur det praktiskt kan låta göra sig att utesluta från valrätten vissa personer på grund av att de tillhör bourgeoisin — alldeles frånsatt att det alltid utåt kommer att se ut som ett orättfärdigt godtycke. Men man glömmar därvid, att de proletära massornas välde till reorganisation av samhället icke alls kommer att anta formen av en parlamentarisk regering. Det visade sig redan under Pariserkommunen. Denna representation delade sig snart i ett antal arbetskommissioner, som skötte de olika förvaltningsområdena: samfärdsel, arbetsreglering, folknäringen, härorganisationen, undervisningen etc. Detta allt kunde icke ske uppifrån: kommissionerna måste träda i förbindelse med de enskilda stadsdelarnas självbildade förvaltningskommittéer; och hade Kommunen förblivit längre bestående, så hade man säkert avskaffat omvägen med val av en allmän parlamentarisk representation och låtit de centrala förvaltningskommissionerna framgå ur arbetareorganisationerna. Ur den traditionella parlamentsreformen bildade sig av sig självt i smått nya organ för en proletärisk regering.

Liknande, fast i mycket mer fulländad form, har utvecklingen varit i Ryssland. Arbetarråden i städerna, bonderåden på landsbygden är de element, av vilka regeringen uppbygges nedifrån; de bildar sedan de råd, som sköter förvaltningens olika grenar. Stadsförvaltningen väljes av stadens arbetarråd, och arbetarråden i fabriker av en viss branche väljer förvaltningen för hela denna branche över hela landet. En allmän sovjetkongress, som sammanträder tid efter annan, bestämmer den allmänna politiken, men för varje särskild gren: produktion, livsmedel, samfärdsel, hälsovård, undervisning, sammanträder särskilda kongresser, dit de lokala sovjets skickar sina sakkunnigaste medlemmar för att utbyta erfarenheter och besluta gemensamma åtgärder.

Denna rörliga apparat har ryska folket utbildat åt sig av rent praktiskt nödtvång att återuppbygga samhällslivet på nytt. Den utgör samtidigt organet för den proletära diktaturen; ty bourgeoisien kan inte ta någon del däri. Bourgeoisien uteslutes inte på konstlat sätt från styrelsen genom att uteslutas från valrätten, den finner helt enkelt ingen plats i denna organisation. Ty denna förvaltningsapparat, som samtidigt är regering, är inte byggd på personerna utan på arbetet; den som inte intar sin plats i arbetet ställer sig själv utanför möjligheten att delta i bestämmandet över landets öde. Den forne direktören eller fabriksägaren, som är redo att fortfarande medarbeta som teknisk ledare under arbetarrådets kontroll, kan likaberättigad med fabriken övriga arbetare utöva medbestämmanderätt. De intellektuella yrkena, läkarna, lärarna, kontnärerna, bildar sina egna råd, som bestämmer över dem angående frågor. Alla dessa råd förblir städse i intimaste beröring med massorna, då de alltjämt måste delegeras på nytt och ersättas av andra. På så vis måste man sörja för, att det icke av dem bildas någon byråkrati, och detta är möjligt, ty genom den samtidigt pågående lärar- och lärjungeverksamheten blir den nödvändiga dugligheten intet monopol för enskilda.

I ljuset av denna folkets verkliga självregering blir det först klart, hur föga även det demokratiska parlamentet kan förverkliga en folkregering. Det förverkligar endast en regering av parlamentariker. En gång vart fjärde år eller vart år måste de ha folkets förtroende; genom vackra tal, löften och program vinner de rösterna och sedan är de herrar. Undandragna massornas omedelbara inflytande, endast påverkande varandra, styr och ställer de under hela legislaturperioden, håller långa tal och beslutar lagar.

Men endast till skenet är de allsmäktiga: hela förvaltningen ligger i händerna på ämbetsmannadömet, bryåkratin, vilken såsom myndighet regerar över folket. Denna s. k. fördelning av lagstiftande och verkställande makt är i världens demokratiska republiker medlet att behärska massorna och ändå ge dem illusionen att de själva härskar — alltså medlet att säkerställa kapitalets välde. Dess praktiserande i Frankrike, Amerika, Schweiz bevisar, att där överallt, all demokrati till trots, massorna behärskas och exploateras av kapitalet. Och trots den allmänna rösträtten är massorna maktlösa och ur stånd att ändra något i detta förhållande. De står inför en sinnrik undertryckningsmaskin, som bildas av parlament, parlamentarisk regering och ämbetsmannakår. De kan utöva en smula inflytande endast på en plats, då och då vid valen: men även då kan deras vilja endast halvvägs klargöras under valtalens dån och programmens rassel. Men i mån som de valda parlamentarikerna bemödar sig att tillfredsställa folkviljan, är de snart omvärvda av den parlamentariska smutsen: partidisciplin, kulissintriger, pratsalighet; och partihuvudenas "parlamentariska" regering är snart så gott som oberoende av folkviljan. Och denna regering är återigen halvt maktlös emot den fasta muren av statsbyråkratin, myndigheterna, som står likt en främmande härskarmakt gentemot massorna.

Parlamentarisk styrelse är yrkespolitikernas käpphäst, vilka genom långa tal vill visa sin oumbärlighet. De är rädda för bolsjevismen, ty vart tar de sedan vägen? När det gäller att arbeta praktiskt i stället för att hålla långa tal, då är de i själva verket överflödiga.

Marx och Engels betecknade staten såsom kapitalets organisation för att hålla nere de exploaterade klasserna. De hade kunnat tillägga, att demokratin häri ändrar ingenting och bara tjänar till att förespegla massorna skenet, att de själva har makten. De ställde därför som den proletära revolutionens första uppgift: statens sönderbrytande. D. v. s. att denna maskin, som behärskar massorna och ligger utom räckhåll för dem, denna myndighets- och parlamentsapparat måste avskaffas. Denna fråga är just kärnfrågan i striden mellan den revolutionära och den borgerliga riktningen. Av den beror den närmaste framtiden; ty om den gamla statsmakten förblir oantastad, kan den under senare omständigheter åter bli ett verktyg att hålla nere de nu upproriska massorna och återupprätta kapitalets herravälde.

ETT ÄREMINNE ÖVER KARL MARX

Av C. N. CARLESON

I ett ståtligt arbete, omfattande 5- à 600 sidor, har Franz Mehring i föl till Marx' hundraårsdag tecknat bilden av den modärna, vetenskapliga socialismens mästare. Säkerligen den mest uttömmande skildring hittills av såväl tänkaren och kämpen som den rika och helgjutna personligheten Karl Marx, och man må hoppas att någon gång i framtiden få se detta arbete i svensk dräkt.

De stora dragen av Marx' utveckling och livsgärning skymmas och tyngas icke av bokens flödande rikedom på intressanta detaljer. Där stiger fram ur skildringarna både ett personhistoriskt och tidevarvshistoriskt epos. På flere jämnlöpande linjer kunna vi se hur mästaren och hans trogna vän och vapenbroder Engels med geniets Ariadnetråd finna sin väg fram till de stora hypoteserna, till den vida blicken ut över tiderna. Materialistisk historieåskådning, klasskamp, internationalism forma sig ut ur denna väldiga brottning med den borgerliga världens drifter, idéer, intressen, tävlande och kämpande ännu främst på arenan, medan arbetarmassorna stå passiva i fjärran eller börja fylka sig för sin strävan och socialistiska ideal finna tillflykt och skygd i små föreningar och klubbar av ännu halvt konspirativ karaktär. Ur denna sjudande virvel höjer sig Marx' huvud likt havsguden ur böljorna...

Europeisk offentlighet, det stora riddareslaget för väldig mänsklighetsfrälsning, den oavlätliga striden för en samhällsklass, knappt ännu medveten om sitt och sin uppgift — allt detta, som kännetecknade och fyllde Marx' liv, har i vår föreställning trängt undan de mer intima dragen av honom. Lyckligt förstår Mehring att låta dem flyta in i och sammansmälta med hans mångsidiga verksamhet. Bakom sin tankes verkstad hade Marx en kammare, där Mehring låter oss blicka in och där vi möta den varmhjärtade, men från all ihålig martyrsentimentalitet fria människan. Hos honom syntes förenade Atlas' bredskuldrade styrka, den sanne stöikern och den flammande eldsjälén. Genom att sålunda giva oss Marx även sedd inifrån hans familj, dennas sorger och bekymmer

i ett landsflyktingsliv, genom att fläta samman denna rörande intimitet med hans idéers och vetandes vida mått träder hans personlighet mer levande än någonsin fram för vår blick.

Utom de ofta nya och märkliga uppslagen till förklaring av "marxismens" framväxt, de talrika analyserna av de marx'ska skrifternas upprinnelse, av deras skiftande polemiska fronter bringar oss Mehring i livlig åskådighet en mängd gestalter och tidsströmningar, med vilka socialismens båda dioskurer trädde i beröring — personligheter, teorier, åskådningar, som skridit över det moderna livets scen, en stor del nu glömda eller dalande ned i erinringens töcken, andra — dock ett fåtal — ännu föremål för meningsskiften. Så som Marx lever dock ingen av dem ännu med sin livsgärning in i nutidens vidunderliga drama av förstöring och nydaning. Det ofta skevt fattade förhållandet mellan Marx och Lassalle behandlas även med omisskännlig sympati för båda männen och med klar blick för deras väsens art och deras lägnings och förutsättnings olikhet.

Den allra största aktualitet för oss just nu ha de utförliga kapitlen, som behandla de första proletärisk-socialistiska ansatserna till skapande av internationell sammanhållning. Marx var ju huvudet och pännan i den första Internationalen. Hans polemik och linjedragning för socialistisk politik famnade nu på 1860- och 1870-talen vida större horisonter än under kampåren på 1840-talet. Världen hade vuxit med industriell och kommersiell krafttegring, arbetarklasserna hade vaknat, arbetsfältet hade vidgats till oändliga perspektiv. Under denna synvinkel och vägleda vid Mehrings förfarna hand fatta vi nu klart och distinkt Marx' ställning till en Bakunin, till en Vaillant och de franska blanquisterna samt den tidens radikala internationalistiska engelska fackföreningsmän, varav det fanns en hel del.

Vad skulle en Marx ha tänkt och sagt om nutidens socialpatrioter både på centralmakts- och ententesidan? En av de nu mest utpräglade engelska socialchauvinisterna Hyndman är föremål för ett pikant avslöjande i Mehrings bok. I början av 1870-talet hade Hyndman utgivit en liten skrift benämnd "England åt alla", där han — utan att citera — hade stulit ur "Das Kapital" de mest väsentliga kapitlen om arbete och kapital. Hyndman försökte ursäktas sig med att Marx' namn hade så dålig klang hos engelsmännen. Marx bröt nu fullständigt med Hyndman, vilken han ansåg för "ett svagt käril".

Det kan ju erinras härom, ty det har säkerligen generell betydelse, att dylika "osäkra kantonister" i dessa världskrigsår förtona i borgarpatriotiska färger.

Så årtionde för årtionde mäjsla sig dragen av Marx. Över Mehrings bok välver sig den äkta socialismens himmel. "Marx var", säger han i slutorden, "framför allt revolutionär. Att medverka till det kapitalistiska samhällets och de av detta skapade statsinstitutionernas störtande, att medverka till det moderna proletariatets befrielse — — det var hans verkliga levnadskall... Och därför var Marx sin tids mest hatade och mest smädade man. Såväl envåldsregeringar som republikanska regeringar utvisade honom... Han sköt allt sådant åt sidan som spindelväv, aktade icke därpå, svarade blott i yttersta nödfall... Och han är ärad, älskad, begråten av miljoner revolutionära medarbetare, som bo från de sibiriska gruvorna över hela Europa och Amerika ända till Californien."

Ett verkligt äreminne över ett storslaget epos: den socialistiska tankens vårfloed trängande ned och genom massorna, sköljande in över och befruktande även vetandets och forskningens vidder.

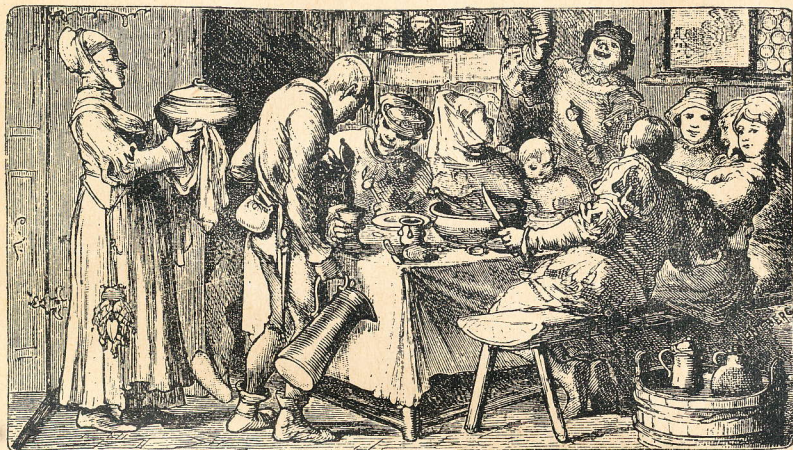
Den finska revolutionen. Självkritik av O. V. Kuusinen.

Frams förlag. Pris 25 öre.

En av dem, som varit med i stridens front och dån, gör här ett försök till självrannsakan, men så långt ifrån skattar han åt det i borgerliga kretsar omtyckta korskrypanDET åt höger, att han tvärtom i rakt motsatt riktning skarpt klandrar den finska socialdemokratins alltför stora och naivt optimistiska hängivenhet åt "demokratin" i tiderna före den stora kraschen. Borgarne med Mannerheims kulsprutor ha lärt våra finska bröder att bittert känna "demokratins" utlevade sköka; i intet land som i Finland funnos efter tsardömets fall de statliga förutsättningarna för en renodlad demokrati, i intet land så som där låg allt i politiskt avseende till rätta för socialismens "fredliga penetration" — och ändock sprack det på bourgeoisieens och byråkratiens förenade vilja och maktintressen.

Därför bjuder oss den finska revolutionen, såsom Kuusinen skildrar den med ojäviga fakta och inträngande karaktäristik, ett färskt skol-exempel på tingens obevekliga marsch i den oundvikliga klasskampens tecken fram över spillrorna av en "demokrati", som borgarna själva slå i stycken, medan de le i mjugg åt en höggersocialism, som hjälper dem att bevara skenet av folklig frihet. Läsverd och betydelsefull är därför Kuusinens broschyr. Den ger så mycket generellt och principiellt värdefullt, att dess titel gott kunde ha varit: Från socialdemokrati till radikal kommunism.

SVENSKA ALLMOGENS FRIHETS- STRIDER ETT MÄRKLIGT ARBETE

Medeltida fogdestuga

På Frams förlag har i dagarna utkommit första delen av Alfred Kämpes Svenska allmogens frihetsstrider, ett arbete som färdigt skall komma att omfatta tre delar. Då den nu föreliggande delen innehåller 206 sidor, med ett 50-tal illustrationer, är det sålunda ett mer än vanligt omfattande och brett anlagt verk, som här bjudes den svenska allmänheten.

Arbetet är också ett första steg på de nya vägar vi ha att beträda. Den svenska historieskrivningen, åtminstone den som officiellt bjudes ut åt folkets barn, har hittills varit en kungarnas historia. Det är alldeles i sin ordning, och därtill rätta ögonblicket, att nu börja få en historieskrivning på social och ekonomisk grundval, en folkets historia. I detta avseende bebådar Alfred Kämpes "Svenska allmogens frihetsstrider" ett länge efterlängtat genombrott.

Det är också fullkomligt riktigt att en sådan ny historieskrivning och historieforskning tar sin början med "allmogen", ty denna var ursprungligen identisk med hela folket. Vår fria och stolta hednabonde utgjorde en gång kärnan av landet befolkning, den var en bondedemokrati, som av- och tillsatte sina konungar, som var herre på sin gård och i det längsta höll adelns herremakt på mattan. Liksom de flesta våra stormän, utom de invandrade släkterna, härstammade också den uppväxande herreklassen av adel och präster från samma odalbondestam, som den sedermera lyckades underkuva.

Herremännen — adeln, präster, ämbetsmän, militärer — och den modärna industriarbetarklassen har sålunda båda en gemensam vagga, den självständiga odalmanna- och bondeklassen.

Det var det katolska prästerskapet, som först bröt den gamla bonde-demokratien; som en symbol av det börjande förtrycket förbjöds bönderna vid tinget i Linköping år 1153 att bära vapen!

Slavarna, som hade det grövre arbetet på sin lott, utgjorde genom sin börd en lägre klass, som av praktiska eller andra skäl ungefär samtidigt blev frigiven.

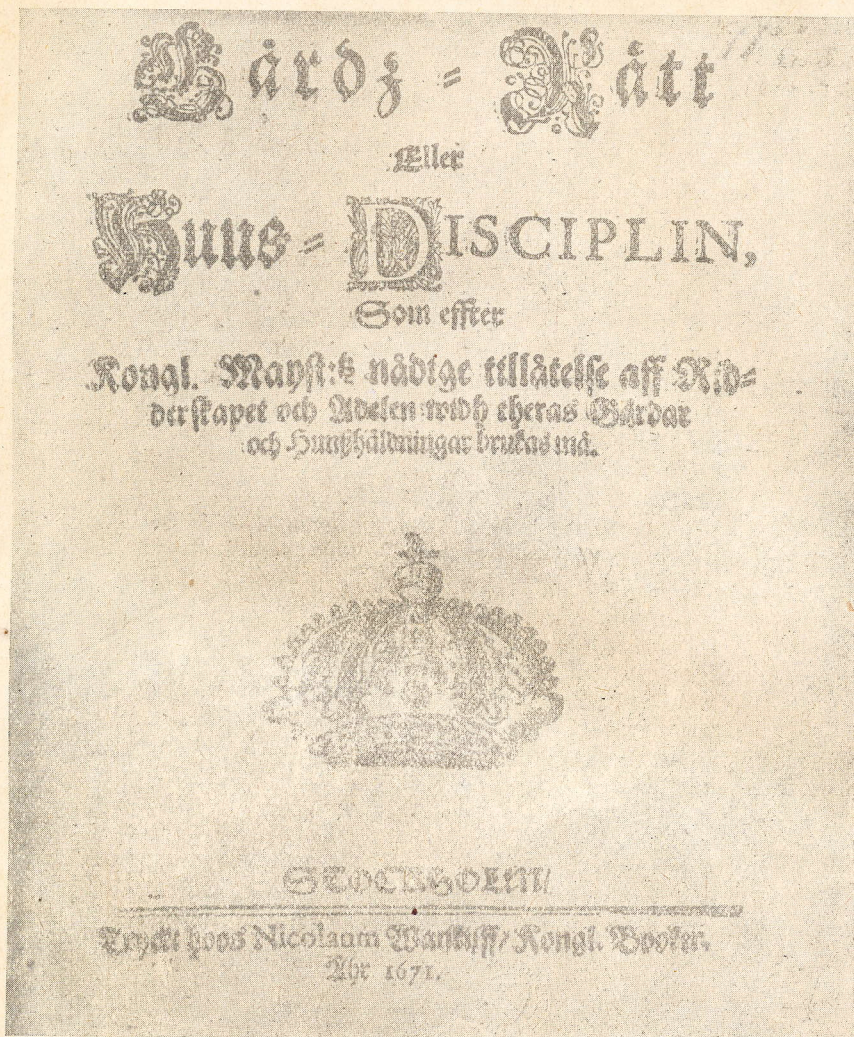
Detta är, i korthet antytt, den föreliggande framställningens anslag i dess första kapitel. Därefter skildras konungamaktens och det aristokratiska väldets uppkomst. Lagmännen, om vilka det under bonde-demokratiens dagar hette, att "lagman skall bondeson vara", bundos så småningom vid konungen och därmed var allmogemakten knäckt; i samma syfte gick Magnus Ladulås' åtgärd att binda en del av odalmännen vid sig genom införande av rusttjänsterna med därav följande riddarvärdighet och det adliga frälset. Adeln fick rätt att befästa sina gårdar — medan bönderna som vi sett förbjöds att bära vapen — och frälsejorden fick endast ägas av adelsmän. Då bönderna slutligen blevo dagsverks-skyldiga under adelsherrarna, kyrkan och konungen samt började benämnas ofrie, ofrälse och vanbördingar, då hotades bondeklassen av fullständig livegenskap. De så kallade "landbönderna", som brukade annans jord, voro genom en mängd godtyckliga pålagor underkastade de livegnas villkor. Skattebönderna, de självägande, kämpade genom sekler för sin rätt. De reste sig kraftigt mot den tyska konungen Albrecht av Mecklenburg, som de förjagade, och under drottning Margaretas tid skedde — åtminstone på papperet — en reduktion av adelsgoods, som igendömdes till kronan och bönderna.

För de fattiga och s. k. "löst folk" infördes tjänsteplikt med straff för dem, som ej antogo erbjudet arbete, en förebild sålunda till den tjänsteplikt vår socialdemokratiska höger ville införa här i landet i samband med den sorgligt beryktade bränslekommissionen. Det är sålunda på den mörkaste medeltidens vägar vår tids "frihetsparti" alit som oftast är inne då det riktigt anfäktas av reformiver! Den så kallade "gårdsrätten" med barbariska straff mot den vapenlösa allmogen och tjänarna kunde ju också vara något att lära av på det hållet.

Medeltiden gick ned under häftiga klasstrider; resningarna under Engelbrekt, Sturarna och Gustav Vasa bilda den historiska ramen omkring ett tidskede av häftig jäsning, då den gamla bonde-demokratien ännu kämpade småfolkets kamp mot fogdar, adelsmän och nyskapade kungadömen.

Av särskild vikt är, i fråga om en modärn historieforskning, att de så kallade "hjältkonungarna" bliva reducerade till sina rätta proportioner.

Hjälte dyrkandet hör samman med bajonettkulten och hela militärväsendet och måste därför slås ned. Kämpe börjar med att konstatera Gustav II Adolfs kryperi för adeln och hans hårdhet mot bönderna, som kanske aldrig haft det så svårt som under hans regering. Han började

1671 års gårdsrätt.

det bortslösande av kronans jord till adeln, som fortsattes av drottning Kristina och som slutligen ledde till reduktionen.

Det olyckliga Finland blev isynnerhet tummelplats för rovlystna adelsmän och herrar, som slogo under sig böndernas gårdar och foro fram som erövrare i fiendeland. Kanske det är följderna av denna rovpolitik, som ännu denna dag reser klass mot klass i detta sönderslitna land? De adelsmän, som utmärkte sig som de grymmaste, befordrades ofta av "hjaltekonungen" till höga ämbeten! Slutligen reste sig bönderna i Finland till väpnat uppror, det s. k. Klubbekriget, men de blevo efter blo-

diga strider underkuvade av sin värsta plågoande, Klas Flemming, med tillnamnet Sotnäsa, varefter han hopband bönderna i tolfter och stoppade dem under isen!

Otaliga äro de bonderesningar och uppror, som beskrivas. Man kanske kan säga, att arbetet häri har sin egentliga styrka. Genom sek-lerna går en jämn ström av dovt hat mellan förtryckare och förtryckta; liksom i ett panorama föres läsaren från den ena klasstriden till den andra; klassernas strid är ingen nyhet för vår tid, den har endast bytt karaktär i den mån utvecklingen har ändrat själva klassförhållandena. Medan den forna bondeklassen var egendomsbesittande och stred för sin äganderätt och sin självständighet, gäller nu striden mellan egendomsbesittande och icke besittande. Fienden är i båda fallen densamma, den härsklystna och rovlystna storborgarklassen, adeln och pänningmännen.

Under drottning Kristinas tid fördes landet allt närmare en katastrof: adelns makt och rikedom befastades — Axel Oxenstierna och de övriga statsmännen togo för sig med fulla händer — medan bondeklassen närmade sig livegenskapen. Böndernas äganderätt kringskars allt mera. De förbjödos att utarrendera delar av sina hemman, hellre fick jorden ligga obrukad; de voro till och med förbjudna att göra nyodlingar! Förpantningar, förläningar och försäljningar av kronans gods till adeln togo ett oerhört omfång.

Redan under Karl X Gustav drog det ihop till en generaluppgrörelse med det slösaktiga regementet. Folket ropade på reduktionen! Men under den efter hans död följande förmyndareregimen fortgick det på samma sätt som förut. Det var först vid Karl XI:s tillträde till makten som det stora verket kunde påbörjas. Vid sitt genomförande av reduktionen representerade Karl XI statsidén och det allmännas rätt gentemot den rovgiriga adeln.

Bliven enväldig lät kungen reduktionen gå fram. De la Gardiska ätten fråntogs Ekholmen i Uppland och Leckö, Per Brahe förlorade sitt grevskap Visingsborg — alla s. k. greve- och friherreskap indrogos till kronan. Och detta var endast början.

Men reduktionen behöver studeras av oss alla, därför att den har så mycket att säga just vår egen tid. Vi behöva nämligen en ny reduktion likaväl som 1600-talet behövde sin. Arbetarna måste läsa Kämpes bok. För studiecirkelarna är det föreliggande arbetet oundgängligt. Det är en källa till vetande, sådant vår tid behöver. Det pekar framåt mot ett nytt Sverge, som skall komma, då folket får igen sin jord och sitt heliga arv.

O. D.

BERTEL GRIPENBERGS SAMLADE DIKTER

Bertel Gripenbergs hela hittillsvarande lyriska produktion föreligger nu komplett i åtta vackert utstyrda band å Björck & Börjessons förlag. Det är de kända samlingarna Dikter, Vida vägar, Gallergrinden, Rosenstaden, Svarta sonetter, Drivsnö, Aftnar i Tavastland och Skuggspel. Priset pr del är förhållandevis billigt: kr. 3:50.

När man bläddrar igenom de bortåt 400 poesierna på de över 900 sidorna, stannar man vid ett annat, som man i sin första ungdom funnit vackert, värmts av, kanske kunnat utantill. Men samtidigt kan man inte frigöra sej från känslan av, att det var ganska länge sedan och att den finske diktaren i stort — undantag fins ju — tillhör en dag eller rättare en kväll som dött. Hur fjärran borta i den ramlande borgerliga kulturen ligger inte dessa "syndebarn", denna Salome, denna Lindagull! Hur oändligt tomma och ovärkliga blir inte för oss, värdskrigets samtida, strofer som dessa ur "Inför slutet":

"Låt oss då med feberheta händer
höja glasen till en sista skål!
Brinnen, brinnen, sista röda bränder
i vår glädjes snart förbrunna bål!"

Sådant har ingen tragik, imponerar inte. Det är inte känt. Det är litteratur, artisteri, maskeradbal. Den tunna bohämposi, som seklets första decennium odlade, som hade sina typiska svenska representanter i Sven Lidmans lustförbrända Pasiphaë och Sigurd Agrells 100,000 och 1 sonetter, som flydde nuet och skrev sensualistisk vers om Baalshetärer och andra antika dekadensvarelser, denna i dålig mening individualistiska bohämposi torde nu vara definitivt död med den kultur som fött den. Träden lyser, heter det i en av Gripenbergs dikter, röda som en sminkad kvinnans kinder. Det var då. Nu har det röda fått en annan ton. Afton har blivit morgon. Inte så estetiskt tilltalande morgon kanske, men morgon ändå.

Gripenberg var typisk för sin diktargeneration. I över 300 poem har han tvinnat sin eviga lidelses eviga utbrändhet. Hälften väl sonetter: den konstlade genren kräver ett konstlat värsmått. Formellt har han utan tvivel rutin och de sista diktsamlingarna i serien visar t. o. m. en viss utveckling till en knappare, mörkfullare stil, men till innehållet står han stilla, från första boken till den sista: bohämbrunst och en smula

billig fosterlandsposi. Längre än till en sådan kommer aldrig bohämpe-
ten, och då har han ändå lyft sej högt i håret från sitt lilla jags fyllbänk
och tobaksångor. Mänskligheten ligger alltför högt för att kunna anas
av honom.

Gripenberg var en av de bättre av det artisteriets poetlag, som av-
sommnade vid världskrigets utbrott (med eller utan några patriotiska
krigsstrofer till avsked). När man läser honom nu, är det som att
stå och se på smycken i ett juvelerarfönster. De mättar inte. Varken
kroppen eller själen. Och mänskligheten är hungrig nu. Glupande hung-
rig. I alla avseenden.

T. N.

Debs, Roosevelt och Kaiser Wilhelm.

Under den på annat ställe i detta häfte omnämnda rättegången mot
vår världsfrejdade gamle amerikanske partivän Eugene Debs har denne
glänsande fört fredens och den revolutionära socialismens talan. En ame-
rikansk tidning lämnar ett referat från rättegången, vari Debs på föl-
jande sätt avfärdat den gängse agitationslögnen, att de revolutionära,
mot kriget arbetande socialisterna vore Kaisers agenter:

Låt oss gå vidare! Ni minns, att vid slutet av Theodore Roosevelts
andra period som president for han över till Afrika (skratt bland rättegå-
ngspubliken) för att bekriaga några av sina förfäder. (Skratt, bravorop
och applåder.) Ni kommer ihåg, att när denna expedition var slut besökte
han alla Europas huvudstäder och firades med vin och mat och på alla
sätt av den gamla världens kejsare och tsarer och kungar. (Applåder.)
Han besökte Potsdam medan Kaiser var där och enligt vad man kunde
läsa i amerikanska tidningar vart han och Kaiser snart mycket familjära.
(Skratt.) De hade så trevligt tillsammans och klappade varann på axlarna.
(Skratt.) Sedan Roosevelt hade åsatt revy med Kaisers trupper blev
han, enligt samma meddelanden, hänförd över dem och sade: "Om jag
ägde en sådan armé, så skulle jag erövra världen!" (Skratt.) Han kände
Kaiser lika bra då som han gör det nu. (Skratt.) Han visste, att det
var Kaisern, Vilddjuret från Berlin. Och ändå tillät han sig att trakteras
av Vilddjuret från Berlin (applåder), gick till Vilddjurets från Berlin
middagsbord, satt i förtroligt lag med Vilddjuret från Berlin (Applåder.)
Och medan Roosevelt underhölls kungligt hos den tyske Kaisern, satte
samme Kaiser ledarna av socialistpartiet i fängelse för att de bekämpade
Kaisern och Tysklands junkrar. (Applåder.) Roosevelt var hedersgäst i
Kaisers Vita hus, under det socialisterna satt i Kaisers fängelser, för att
de bekämpade Kaiser. (Applåder.) Vem av dem var det som kämpade
för demokratin? Roosevelt? (Nej-rop.) Roosevelt, som firades av Kai-
ser, eller socialisterna, som satt i fängelse på Kaisers order? (Applåder.)

T I D S K R I F T S R E V Y

Eff varningsord mot entente-interventionen i Ryssland

ger den stora ekonomiska engelska tidskriften *The Nation* sina imperialistiska landsmän. När, skriver den, nu kriget är slut, hetsar man till nytt krig — mot bolsjevikerna, enligt *Times* därför att de för ett skräckvälde. Men det är väl ingen tillräcklig anledning att bringa ännu värre skräck och ännu värre hungersnöd över Ryssland. Sådant har nämligen alltid varit det historiska resultatet av ett medborgarkrig plus väpnad intervention från främmande makts sida. Tidskriften påpekar, att man har misstagit sig om sovjetmaktens styrka. Bolsjevikernas ställning har ständigt stärkts, och årstiden utesluter varje möjlighet till framgångsrik intervention före våren.

Det finns, påpekar tidskriften vidare, en historisk riktning, som sysslar med en ekonomisk utläggning av historien och på grundval av sina undersökningar hävdar att alla moderna krig förs för konkreta ekonomiska mål under idealistisk mask. Detta tycks också stämma för ententen. Handelstidningarna berättar oss öppet, att Ryssland är en god "pris" med sina oerhörda förråd av råmaterial för krigsindustrin, att säden kan skördas tre gånger om året i Mesopotamien och att Afrika är hela världens skattkammare. Hur mycket vi än pratar humanitet och demokrati och filantropiska avsikter, när vi sysselsätter oss med ryssar, araber och negrer — vi måste nödvändigtvis också ge oss i färd med järnvägar och gruvsdrift, oljekällor, utnyttjande av råmaterial, koncessioner och päningspörmål.

Om en förnuftig man i privatlivet finge hand om en sådan invecklad affär, skulle han så mycket försiktigt till arbetet. Han skulle inte börja med att utesluta alla biintressen; han skulle först och främst se sig om efter oegennyttiga kompanjoner. Det är dårskap att hävda, att vi eller fransmännen eller italienarna är, eller ens borde vara, ointresserade. Vi behöver inte skämmas över handelsintressen med hänsyn till järnvägar och råmaterial; i våra offentliga debatter behandlas emellertid detta slags spörmål på samma sätt som den föregående generationen behandlade sexuella spörmål. Vi spelar dygdiga, sipa i ekonomiska affärer. Vi ger oss sken av att vara upphöjda över sådant och undviker varje öppen behandling av frågorna.

Om fredstraktaten blir ett medel att hävda särintressen och icke en verklig internationell appell-institution till att sköta rättfärdigheten mellan folken, då får alla Europas socialister bekräftelse på sitt välbekanta påstående. De kommer att säga som så: "Dessa stater vann kriget, de förryckte styrkeförhållandena till sin fördel, och sedan de så utestängt sina konkurrenter, gick de att dela bytet på det vanliga sättet, men efter

en skala som historien ännu ej sett maken till. De var mycket smartare än sina konkurrenter och hade dessutom en handske över sin pansrade näve. När de övertog en stor, värdefull landremsa, var det aldrig annexion, bara "protektorat". Då de tog Tyklands kolonier, kallade de sig "utredningsmän i boet". Icke desto mindre blev det ekonomiska nettoresultatet att alla koncessioner och allt annat värdefullt byte kom i händerna på dem och deras hjälpare.

Vi säger inte detta. Men vi är fullt på det klara med, att en sakkunnig, logisk och mycket stark tankeriktning bara väntar på en anledning att säga det, en tankeriktning, vars stora anklagelse är "erövrings-tåget i Östeuropa" och som nog kommer att göra de våldsammaste ansträngningar för att vinna makten i väststaterna. Ännu finns det en chance för att hålla rörelsen nere, men då måste vi göra så litet som möjligt som förtjänar denna förkrossande kritik.

Vad betyder Lausanne-konferensen?

Och vad vill den? Vem deltar i den? frågar Berner Tag w a c h t, i en redaktionell artikel sysselsättande sig med sakens principiella sida. Och vårt broderorgan svarar självt:

Det är de gamla socialistpartiernas konferens, Scheidemännens i Tyskland, Thomas', Renaudels och Cachins i Frankrike, Hendersons, Vanderveldes, Troelstras. Det kommer att bli socialpatrioternas i alla land konferens, och dessa kommer — då de i grund och botten inte har något att förebrå varann, därför att alla på samma sätt förrätt Internationalen, på samma sätt sålt de socialistiska principerna och i tjänst hos imperialismen på samma sätt låtit spänna sig framför sin bourgeois krigsvagn — att uppnå avolut negativa resultat. De har intet att lära av varann och har inte heller att säga varann något, som kunde anvisa dem nya vägar. Denna konferens, uppbyggd av spillrorna av den gamla Internationalen, på samma grundvalar och med samma brottstycken, kommer likt de föregående konferenserna att sluta med resolutioner, som inte säger något och vilka framför allt inte kommer att innehålla det varpå världens arbetare i fyra år väntade förgäves: k a m p p a r o l l e n.

Det mer än fyra fasansfulla krigsår räckande förnekandet av de socialistiska grundsatzerna kan inte tvättas bort på en fyra dagars konferens; den i fyra krigsår burna patriotiska huden kan inte avtagas från ena dagen till den andra. Buren och behärskad av samma anda, som beviljade krigskrediten, som drev arbetarna ut i skyttegravarna och sporrade dem att "hålla ut", kommer konferensen helt enkelt att bli en pratkonferens, som kommer att ge deltagarna med sig hem innehållslösa resolutioner, utan k a m p p a r o l l och utan k a m p v i l j a. Den kommer icke, som Zimmerwald och Kienthal, att bli utgångspunkten för en revolutionär rörelse, den kommer icke att bli en andlig pånyttfödare. Ty ur den gamla Internationalens spillror kan icke komma den anda, som värnar proletarietets klasskamp. Med Zimmerwald och Kienthal har konferensen intet gemensamt. Det är borgfredsfolk, som här kommer samman.

Klarf fill klasskampen!

I vårt norska broderorgan *Det tyvende* aarhundrede skriver Johan Evje en intressant artikel om de senaste stortingsvalen och deras förstärkande av den norska reaktionen. E. överväger olika regeringsmöjligheter och kommer till följande slutresultat:

Det är mycket möjligt, att den nya högerkoalitionen söker skylta ett vänligt ansikte. Men ett är säkert: den kommer att på liv och död bekämpa socialismen. Naturligtvis icke de speciella sociala kraven men alldeles otvivelaktigt socialismen. Och om omständigheterna icke kommer att utveckla sig efter andra vägar än hittills kända, så ligger kamp-linjen vid nästa korsväg klar till klasskamp. Överklassen, däribland de självägande bönderna, har konsoliderat sig. Mellan den och oss finns ett mindre parti, bestående av radikala — låt mig säga: idealisterna som uppgivit assurancesaffären. Och så kommer självklart också underklassen att konsolidera sig kring sina krav. Arbetarna kommer inte att ännu en gång rösta med högern. De stora lönernas tid är då förbi och man blir tvungen att tänka på annat än det bekvämaste sättet att skaffa sig brännvin. — Vår front är obruten. De strider vi fört har på andra håll sprängt partiet — och ödelagt det för långa tider. Det har vi sluppit. Visst har vi inhöstat bittra erfarenheter. Men de är nyttiga. Och drar vi lärdomar av dem, så kommer socialismens genombrott i detta land i alla fall fortare än de flesta nu vågar hoppas. Som ett brev på posten, som Björnson sa.

Arbetarklassens sammansättning

är, skriver Julius Deutsch i *Der Kampf*, Wien, den dag i dag en helt annan än tiden före kriget. I fabrikena arbetar nu långt flera kvinnor och unga människor än någonsin förr. På grund därav är massans psykologi olika mot i föregående perioder, och ännu större förändring har vållats av det sätt, varpå man nu arbetar i fabrikena. Den långa arbetstiden, nattarbetet, bristen på skyddsanordningar, sammanstuvningen av bägge könen i rökiga, fuktiga arbetslokaler samt de många andra missförhållandena i det för kriget organiserade fabriksarbetet sam-verkar i samma riktning till att skapa ett tillstånd, som påminner om hur det stod till i kapitalismens första tid. Den ursprungliga kapitalhopningens dagar tycks ha återvänt. Inte bara i det sätt, varpå de smartaste kapitalisterna stiger upp till hastig rikedom, utan också i det sätt varpå kvinnor och unga arbetare bringas i fördärvet, familjer upplöses och en hel generation av arbetarklassen drives ut i de förfärligaste förhållanden, visar likheten med de tider, vi trodde för alltid svunna. Lik-som i den ursprungliga kapitalhopningens tid massorna ofta drevs till ut-brott av förtvivlan och som de bästa av arbetarklassen därför leddes till en radikalism utan gränser, så har åter nu dessa bägge ursprungliga former för proletärisk aktion trätt starkare i förgrunden. Å ena sidan den vilda förtvivlan hos dem, som inte tycker sig ha mera att förlora, å andra sidan den överströmmande radikalismen hos dem som utan hän-syn till motståndet väntar allt av den raska, beslutsamma handlingen.

Till redaktionen ingångna skrifter.

- Adler, Max: Politik und Moral. Verlag Naturwissenschaften G. m. b. H., Leipzig, 1918. 76 s. Mk 1: 85.
- Eastman, Max: Address to the jury in the second Masses Trial. In defence of the socialist position and the right of free speech. The Liberator Publishing Co., New York, 1918. 24 s. 50 öre.
- Hansen, Arvid G.: Karl Liebknecht, den oförsonlige. (Revolutionära socialister I.) Frams förlag, Stockholm, 1918. 24 s. 50 öre.
- Hansen, Arvid G.: Wilson eller Lenin? Det norske Arbeiderpartis forlag, Kristiania, 1918. 32 s. 30 öre.
- Hansen, Harald: Landstrykerliv i Amerika. Skildringer fra det virkelige liv. Det norske Arbeiderpartis forlag, Kristiania, 1918. 152 s.
- Jändel, Ragnar: De tappra. Dikter. Frams förlag, Stockholm, 1919. 112 s. Kr. 3: 25.
- Kämpfe, Alfred: Svenska allmogens frihetsstrider. Del I. Frams förl. Stockholm, 1918. 208 s. Kr. 7: 25.
- Morel, E. D.: Varför dröjer freden? Två världspolitiska essayer. Svenska andelsförlaget, Stockholm, 1918. 120 s. 3 kr.
- Nerman, Ture: Massornas dag. Kampdikter. Frams förlag, Stockholm, 1919. 40 s. Kr. 1: 50.
- Paulsen, Andreas: Fra Thomas More til August Bebel. Fem Poortraetter. Det norske Arbeiderpartis forlag, Kristiania, 1918, 120 s.
- Siösteen, Gustaf: Censurfria Tysklandsskildringar. Svenska andelsförlaget, Stockholm, 1918. 144 s. Kr. 4: 25.
- Sköld, Per Edvin: Från urtidstro till kristendom. Tidens förlag, Stockholm, 1918. 98 s. Kr. 1: 75.
- Stockholm. "Stockholmskonferensens" material (på franska). Tidens förlag, Stockholm, 1918. 544 s. 8 kr.
- Strannikov, N.: Bolsjevismen i sovjetriket. Tidens förlag, Stockholm, 1918. 212 s. Kr. 5: 75.
- Ström, Fredrik: Branting och hans garde. Politiska silhuetter. Frams förlag, Stockholm, 1918. 64 s. Kr. 1: 50.
- Wells, H. G.: Världsfreden som kommer. Svenska andelsförlaget, Stockholm, 1918. 152 s. 4 kr.